

John Carter Brown.

LIBRAIRIE ANCIENNE
DE
FREDERIK MULLER.
AMSTERDAM,
HEERENGRACHT PRÈS DU OUDE
SPIEGELSTRAAT, KK. N°. 130.

D. HENRICI GLAREANI POETAE LAVREATI DE GEOGRAPHIA LIBER VNVS.

BASILEAE, ANNO M. D. XXVII.

Mung Augustini Hümel Embricensis

CLARISSIMO

POLONIAE BARONI, D. IOANNI A' LASKO, DECANO ET Adminiſtratori Gneznẽ. &c. GLAREANVS S. D.

INTER DISCIPLINAS LIBERALES, *quæ citra controuerſiam plurimum adferunt utilitatis uitæ mortalium, Ornatiſsime uir, mea quidem ſententia præcipuus locus debetur Geographiæ, non tantũ ob id, quod abſque hac cæca eſt omnis ueterum authorum lectio, ſurda rerum geſtarum narratio, uerum etiam quod in publicis conſultationibus, in'que dirimendis controuerſijs, quoties de ditiõis finibus ambigunt principes, uel fideli conſilio, uel æquo iudicio iuuat ciuitatem.* Nihilo *ſecius interim et in priuatis actionibus plurimum conferens & commoditatis, & uoluptatis.* Eo'*que priſcis illis cæteræ diſciplinæ diſci ſolent, hæc etiam ediſci: id'que protinus à teneris, ut aiunt, unguiculis.* Hoc *igitur operæ ſuſcepi, partim quod uiderem fatali quadam calamitate, peſſum ire quicquid eſt liberalium diſciplinarum: partim quod hæc ars ſic eſt à ſuperioribus prodita, ut uel difficultate uulgus deterreant, uel rerũ confuſione, lectorem non inſtitutum huius diſciplinæ principijs ita circũagant, ut ſemper diſcat, perdiſcat nunquam, ne quid interim loquar de ijs, qui tradiderunt, quod ipſi non intellexerunt.* Nam *ut* Ptolemæi Geographia, *ſummum huius negotij artificiũ, non conuenit rudibus, ita multũ erroris eſt in elenchis adiectis. Stra*

bo Homer.

bo Homericæ Philoſophiæ admirator, ac diligens rerum omnium indagator, Chronographiam nobis uerius, quàm Geographiam tradidit. Ipſius Procli ſphæra nimis conciſa eſt, & ad horizonta Græciæ non abſque magna duorum circulorum confuſione deſcripta. Ioannis autem à ſacro buſto, ut uocant, tractatus, in uniuerſum quidem à me non reijcitur: quæ tamen de Parallelis, ac Climatibus ſcripſit, planè mutila ſunt, ut in opere noſtro demonſtrabimus. Stephanus indicem deſcripſit, cui fidere multum non auſim. Et nominum mutilatio apud eum multam inducit obſcuritatem. Deniq; ex Plinio, Pomponioq́; Mela, quid fructus feret, qui non imbutus huius diſciplinæ rudimentis acceſſerit? De Macrobio, cæteriſq́; ſimilibus, non habeo pronuntiare quid ſentiam, cum multi eorum, ut penè ueteres omnes, in terræ ſitu aberrarint. Quoniam autem iuxta Flaccum, cœpiſſe dimidum facti eſt, quo plures ad huius diſciplinæ ſtudium accenderemus, uiam aperuimus, ac ſemitam compendiariam commonſtrauimus, quaſi'que filum porreximus, quo citra errorem ex aliorum labyrinthis ſeſe lector poßit explicare. Et ſi pateris, ut aliquid glorioſius de me ipſo prædicem, quãquam arbitror hoc me uere poſſe dicere, ſic in hoc libello me geßi, ut candidus lector confeſſurus ſit, me nec temere, nec ſine fructu lectorum, hanc poſt tot egregios ſcriptores ſuſcepiſſe prouinciam. Cæterũ ut hoc, quicquid eſt lucubratiunculæ tuo nomini dicarem IOANNES Laſkanæ gentis, imò totius regni Poloniæ præcipuum decus, partim in cauſa fuit hortator, Magnus ille ERASMVS Roterodamus: quem ego uirum cum ipſius maxime merito, ut parentem coluerim ſemper, plurimiq; fecerim, tamẽ longe charior eſſe cœpit, poſteaq̃ animaduerti quanti tu illũ faceres: Partim, ut tuũ deſyderiũ ſaltem hoc pacto lenirẽ: Partim, ut huic opuſculo te uel iudicẽ præberes, uel ꝓtectorẽ. Poſtremo, ut iuuẽtus tuo exẽplo prouocata, libẽtius haſce diſciplinas amplecteretur,

quas omnes tu iſta ætate, iſta nobilitate, tanto ſtudio, & amplexus es, & abſoluiſti. Nimirum non incaſſum præluxit tibi Reuerend. in Chriſto Pater D. Ioannes à Laſko patruus tuus Archiepiſcopus totius regni Poloniæ, ac ipſius Victorioſiſſimi, Illuſtriſſimi'que SIGISMVNDI Regis oculus. Cuius præſulis animi dotes cum recenſere audimus, cum uitam eius innocentem, ac uere Chriſtianam, non multum deſyderare uidemur ueterum epiſcoporum exemplum, naſcentisq; eccleſiæ lumina. Sed laudum iamdudum ſat eſt. Glareanum noſti, quàm ingenue dicat quæ animo ſentit, minimeq; aliud in pectore, aliud in lingua habeat. Vale literarum unicũ decus ac præſidium. Baſileæ ex Collegio noſtro. Anno à natali Chriſti, M. D. XXVII.

D· HENRICI
GLAREANI HELVETII, POETAE LAVREATI DE GEOGRAPHIA LIBER.

JOHN CARTER BROWN

DE GEOMETRIAE PRINCIPIIS AD SPHAERAE ASTRONO*micæ notitiam neceſſarijs.* CAPVT I.

f

IGVRA EST, QVAE TER*mino, uel terminis clauditur. Termino, ut circulus, Terminis, ut reliquæ figuræ.*

Terminus eſt cuiuſque rei finis.

Figura plana eſt, cuius medium neq; ſubſultat, neq; ab extremis egreditur.

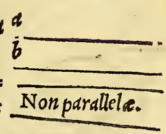
Circulus eſt figura plana, una quidem circunducta linea contenta, in cuius medio punctus eſt, à quo omnes rectæ lineæ, ad circunductam lineam eiectæ, ſibi inuicem ſunt æquales.

Circunferentia eſt linea, quæ circulum continet, ad quam lineæ rectæ, ac ſibi inuicem æquales, educuntur. Hæc autẽ & ambitus, & circuitus, curuaturáq;, et nõnunquã, licet ἀκυρῶς, circulus à Latinis dicitur, Græcis uero περιφέρεια.

Centrum circuli, eſt punctus ille, à quo omnes lineæ rectæ, ad ambitum circuli eiectæ, inuicem ſunt æquales.

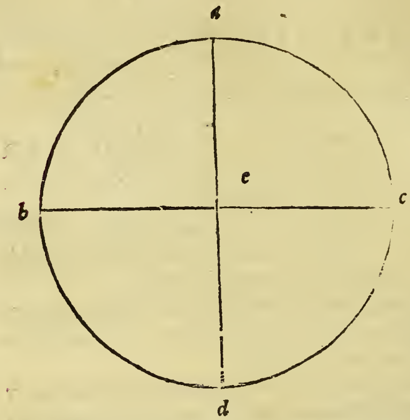
Linea recta eſt, quæ ex æquo ſua puncta interiacet, Vel breuiſſima à puncto ad punctum extenſio, ut hic, a.

Lineæ parallelæ æquæ diſtantes ſunt, ita, ut ſi in infinitum protrahantur, nunquam concurrant, Quales ſunt quæ fiunt à rotis curruum, ut hic, b.

Diametrus circuli eſt quæuis linea recta per centrū circuli tranſiēs, utrinque ad circumferentiam circuli pertingens. Hæc linea latine dimetiens dicitur.

Dimidius circulus eſt figura plana, diametro circuli, & medietate peripheriæ contenta.

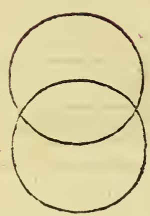

Exemplum harum definitionum, a b d c e, tota ſuperficies circulus eſt. a b d c circumferentia. b c, uel a d diametrus. e, punctus centrū circuli eſt. a b c dimidius circulus. e b, e a, e c, e d, lineæ à centro ductæ inuicem æquales.

a b e, quarta circuli pars, qui & quadrans dicitur.

Angulus fit ex duarum linearum mutuo contactu. Eſt enim figuræ particula, à lineæ contactu in amplitudinem ſurgens.

Angulus rectus eſt, qui ex linea ſuper lineam cadente, & utrinq; altrinſecus duos inuicem æqualeis angulos faciente, cauſatur.

Obtuſus angulus eſt, qui recto maior. Acutus, qui recto minor.

Angulus rectilineus eſt, qui ex rectis lineis cauſatur: aut quem lineæ rectæ continent.

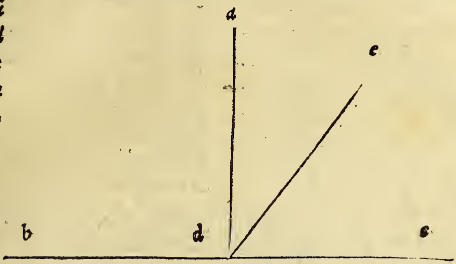
Angulus curuus, ſiue circularis eſt, quem lineæ curuæ, ſiue circulares cau-

res cau

res cauſant,ut in ſectione circulorum fieri uidemus.

Angulus ſphæralis eſt, quem duo circuli ſphæræ ſuis circunferentijs continēt,quales in quouis globo ſunt ex interſectione circulorū.

Exemplū a d b,et a d c,anguli recti. b d e,angulus obtuſus & recto maior. e d c angulus acutus & recto minor.

Ariſtoteles ſexto Phyſicorū oſtendit neq; lineā fieri poſſe ex pūctis, neq; ſupficiē ex lineis, neq; corpus ex ſupficiebus. Mathematici tamen imaginantur ex fluxu puncti in longū, fieri lineā. Item ex fluxu lineæ in latū, ſupficiē. Deniq; ex tranſitu ſuperficiei, cū uelut deſidere ipſam imaginamur, fieri corpus. Sūt enim tres dimēſiones in Mathematicis, Longitudo, ut in linea: Latitudo, ut in ſuperficie: Profunditas, ſiue craſſities, ut in corporibus.

DE PRAECIPVIS PARTIBVS TOTIVS MVNDI, CAPVT II.

Sciendum primū uniuerſum mundū rotundū eſſe, ac oēs principales eius partes, quarū ſunt ſecundū uulgatā diuiſionē, quindecim, ubi ſuperius corpus perpetuo circundat inferius omni ex parte, penè ſicut tunicæ ſuperiores in cæpis circūdant inferiores. Eſt aūt infimū terra, quæ grauitate ſua preſſa, ad centrū immota recūbit. Deinde alia hoc ordine aſcēdendo, Aqua, Aër, Ignis, Sphæra lunæ, Mercurij, Veneris, Solis, Martis, Iouis, Saturni, Cœlū ſtellatum, quæ & octaua ſphæra dicitur.

Cœlum Empyreum.
Cœlum decimum, ſiue primum mobile.
Cœlum aqueum, ſiue Cryſtallinum, ſiue nona ſphæra.
Cœlum octauum, Stellatum, græce ἀπλανής.
♄ Saturni.
♃ Iouis.
♂ Martis.
☉ Solis.
♀ Veneris.
☿ Mercurij.
☽ Lunæ.

ſphæra dicitur,& ἀπλανὴς à Græcis. In ea ſunt omnes ſtellæ, exceptis ſeptem Planetis. Nona ſphæra, quæ ſtellis omnibus caret. Decima quæ & primum mobile,& ipſa abſq; ſtellis eſt. Vndecima,quod cœlum Empyreum à Theologis nominatur. Totus itaq; mundus ex quatuor elementis eſt parte corruptibili,et undecim cœlis parte incorruptibili. Eſt autem hæc diuiſio ſecundum ſubſtantiam.

DE MOTIBVS CORPORVM TOTIVS VNIVERSI. CA. III.

OMne corpus mouetur uel ſurſum,ut leuia, Ignis atq; Aër. uel deorſum,ut grauia, terra & aqua. uel ſecundum circulum, ut cœleſtia corpora. Motus ſurſum uocatur motus à medio, id eſt,centro terræ. Motus deorſum,ad medium:quia ad centrum terræ. Motus circularis autem dicitur motus circa medium, id eſt, centrum. Motus igitur ſurſum & deorſum non in infinitum ſunt, ſed uſque ad ſphæram Lunæ,ac centrum terræ. Ergo Antipodes non minus,quàm nos ad centrum terræ natura tendunt. Recte quoque à poëta dictum eſt, Cœlum undiq; ſurſum.

Decima ſphæra,quæ & primum mobile, unico mouetur motu, ab oriente in occidentem,ſuper polos mundi,& æquinoctialem. Hic motus omnium notiſsimus eſt, circulumq; totum abſoluit intra. 24. horas. Hic etiam omnia corpora inferiora ſecum rapit. Quanto igitur corpora ab ea ſphæra plus diſtant,tanto tardius mouentur eo motu. quod potiſsimum apparet in luna. Hæc enim intra. 28. fermè dies totam circuitionem perdit, quod motum eius ſphæræ aſſequi non poteſt. Porrò hic motus ſimplex eſt,& uniformis,& regularis.

Sequitur nona ſphæra, quæ duos habet motus. Vnum ſuperioris ſphæræ, de quo iam dictum eſt. Alterum ex ſe,et ex ſua natura, ab occaſu ad ortum ſuper eclipticam lineam,& polos zodiaci. Multi illum uocant,motum defectionis,propterea, quod omnes inferiores ſphæræ

deficiunt à perfectione primi mobilis.

Octaua ſphæra tribus mouetur motibus, decimæ ſphæræ, nonæ ſphæræ, & ſuo proprio motu, qui eſt à Septentrione in Meridiem, ſuperq́; principia Arietis & Libræ. Et uocatur motus trepidationis. Hanc ſphæram omnis antiquitas credidit primam eſſe, nec aliam ſuper eam. Verum neoterici duas alias inuenerunt, perſuaſi rationibus quibuſdam, quas non piguit adſcribere, ut ſi quid utilitatis ex ijs haberi poſsit, non deſint ſtudioſis. Itaq; notandum, quod omne corpus, uel eſt ſimplex, ut quatuor elementa & cœlum: uel mixtum, ut alia omnia. Item per ſe mouetur, quod ab interna natura habet, cur ſic moueatur, ut lapis deorſum. Per accidens uero, quod ab externo aliquo mouetur, ut lapis ſurſum per iacientis uim mouetur.

Sunt autem hypotheſes, ſiue à Phyſicis poſtulata.

Cuiuſuis corporis ſimplicis unicus eſt motus per ſe. Item, Omne corpus, quod pluribus mouetur motibus, unum per ſe habet, alios per accidens. Item, ſuperior ſphæra mouet inferiorem, non aũt contra.

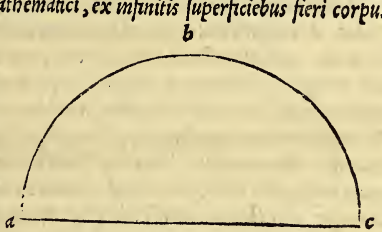
Item, ſtellæ mouentur ad motum ſphæræ, quemadmodum clauus ad motum rotæ. Eſt enim ſtella denſior ſui orbis pars, ait Ariſtoteles libro ſecundo de cœlo & mundo. Experimento autem conſtat octauam ſphæram tribus moueri motibus, Neceſſe igitur eſt duo ſupra eam eſſe corpora. Et quamuis ea uiſui ſubiecta non ſint, rationibus tamen efficacibus illic eſſe demonſtrantur. Sunt autem hi tres motus, primus, decimæ ſphæræ, ſecundus nonæ, tertius octauæ, ab ſeptentrione in meridiem, ſuper principia Arietis & Libræ, ut iam dictum eſt. At hæc pluribus, quàm oportuit egimus, potiſsimum tamen hac de cauſa, quod poſtea in circulorum deſcriptionibus, motus primi mobilis frequens introducitur. Cuius uero ſphæræ ſit, certo definire noſtrum negotium ut non multum iuuat, ita haud magnopere impedit etiamſi ignoretur. Idẽ ſentio de longa ac operoſa tractatione Planetarũ, ac eorũ motu, quippe quæ ad hanc noſtram ſcientiam non exiguntur. Geographus enim ab

Aſtrologo excuſſa,ac recte demonſtrata,tanquam hypotheſes accipit. Qua de re oppido quàm pulchre ac copioſe Strabo lib.2.diſſeruit, Sat erit nobis,qui epitomen ſcribimus, de ſphæræ rudimentis iuuentutem admonuiſſe,ac qua poterimus facilitate duxiſſe. Debēt itaq; eius rei nouitij auditores,perpetuo in memoria habere quatuor mūdi plagas,orientem. occidentemq; ſolem, Meridiem & Septentrionem, ut quorſum quæuis regio uergat,intelligant.

QVID SPHAERA, AXIS, POLI, *quæ Polorum nomina.* CAP. IIII.

SPhæra eſt,(ut ait Euclides lib.xi. Elementorum) quando ſemiciculi manente dimetiēte, circunductus ſemicirculus in ſeipſum rurſus reuoluitur, unde incœpit circumaſſumpta figura. Hæc definitio cauſalis eſt,& imaginaria,ut plæraq; ſunt Mathematicorum. Imaginantur enim Mathematici, ex infinitis ſuperficiebus fieri corpus,

Exemplum. Sit ſemicirculus a b c. eius dimetiens immobilis, a c. quod ſi circūagatur ſemicirculus ille, ſphæram fieri intelligimus.

Theodoſius autem in libro de ſphæris ita ait: Sphæra eſt ſolida et corporea figura, una quidem conuexa ſuperficie contenta, in cuius medio punctus eſt, à quo omnes rectæ lineæ, ad circunferentiam eductæ, inuicem ſunt æquales. Et hæc definitio propria eſt, naturam ſphæræ ad amuſsim exprimens.

Axis ſphæræ, eſt linea recta, per centrum ſphæræ acta, cirun-

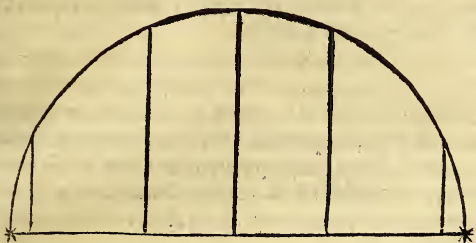
ſerentiæ ambas extremitates attingens, circa quam ſphæra uoluitur, quemadmodum rota circa axem.

Poli, qui & cardines & uertices dicuntur, ſunt puncta axem terminãtia. Omnis enim linea duobus finitur punctis. Poli itaq; duo ſunt, Alter qui nobis in Europa, & maiore parte Aſiæ habitantibus, perpetuo apparet. Hic & Arcticus dicitur, & Borealis, & Aquilonicus, ac ſeptentrionalis. Alter oppoſitus huic, qui Antarcticus dicitur, & Noticus, ſiue meridionalis. Is à nobis nũquam uidetur, ſed ab antipodibus, quos eſſe, certo conſtat.

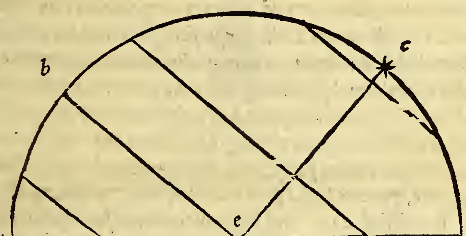
QVO PACTO SPHAERA DIVIDAtur, *quid recta, quid obliqua ſphæra.* CA. V.

SI, *ut ſupra diximus, ſphæra in ætherea, & elementorum corpora diuidi intelligitur, erit ſecũdum ſubſtantiam diuiſio. Quemadmodum ſi animal in hominem, equum, leonem, reliquasq; eius ſpecies diuidas. Altera uero eius diuiſio eſt ſecundum accidens, in rectam & obliquam. Sphæra recta eſt, quando uterq; polus in horizonte conſpicitur, & æquator ſupra caput apparet. Sphæra obliqua eſt, dum alter polorum uiſui patet, alter occulitur, ut nobis in Europa degentibus. Vbi conſiderandum, quod ubicunq; homo ſit, medium cœli illi ſemper apparere cæteris paribus. Dum ergo homo ſub æquatore eſt, utrunq; polum conſpicit in horizonte. Sin ab æquatore cedet, alter polus abſcondatur, alter eleuetur neceſſe eſt. Et quantum ab æquatore diſceditur, tanta erit polorũ uariatio. Hinc eſt dictum apud Geographos, tantam eſſe poli ab horizonte eleuationem, quantum punctus uerticis (quẽ zenith uocant) ab æquatore ſemotus fuerit. Exemplum ſphæræ rectæ. a b c, media ſphæra & recta. b d, æquatoris dimidietas. a c, poli in horizonte. a d c, axis ſphæræ ſiue rectus horizon.*

Exemplum ſphæræ obliquæ. a b c d, media ſphæra & obliqua. b e, dimidium æquatoris. c, polus. c e, dimidius axis. a e d, horizon obliquus, ut eſt in noſtra ſphæra.

SPHAERAE RECTAE EXEMPLVM.

EXEMPLVM SPHAERAE OBLIQVAE.

DE DECEM CIRCVLIS, QVOS IN *Cœlo Aſtrologi imaginantur.* CAP. VI.

Circuli in ſphæra ſunt duplices. Alij ſunt maiores, qui ſphæram in duo æqua diuidunt. Alij ſunt minores, qui non in duo æqua, ſed in maius & minus ſphæram ſecernunt. Circulorum maiorum ſunt ſex, Aequator, Zodiacus, Colurus æquinoctiorum, Colurus

 ſolſtitio

ſolſtitiorum, Meridianus, & Horizon. Minorum circulorum ſunt quatuor, Arcticus, Antarcticus, Tropicus Cancri, & Tropicus Capricorni. Sunt ergo.10.in uniuerſum.

Aequator eſt circulus maior, omniquaq; ſuis partibus æque à polis diſtans. Sic dictus, quoniam cum Sol in eo eſt, nox diei omnino æquatur, & contra, dies nocti. Alio nomine Aequinoctialis, & Aequidialis dicitur. Contingit aũt æquinoctiũ bis in anno, ſemel menſe Martio, in principio arietis. Iterũ menſe ſeptembri initio Libræ. Eſt aũt tum æquinoctium per uniuerſum orbem. Intelligitur autem circulus hic cœlum medium ambire ſua circumferentia. atque ob eam cauſam primæ ſphæræ cingulus dicitur.

Zodiacus eſt circulus maior, Aequatorem in duobus punctis, quæ ſunt principia Arietis & Libræ, dirimens, cuius una medietatum ad Septentrionem, altera uero ad Auſtrum uergit. Latini eum Signiferũ uocant. In media autem Zodiaci ſuperficie (ſolus enim hic circulus latitudinem habet duodecim partium, qualium maximus circulus trecentarũ ſexaginta) linea eſt, ipſum in duo æqua partiens, & ultro citroq; ſex latitudinis gradus relinquens, hæc Ecliptica dicitur: eo quod Solis Lunæ'ue eclipſis nunquam contingat, niſi ſub ea ambo corpora conſiſtant. Fieri autem non poteſt, ut Zodiacus eoſdem habeat polos cum Aequatore, ergo eius Poli à polis mundi diſtant gradibus.23.& minutis.51. hoc eſt ferè.24. Sed obiter hic notandæ ſunt quinque hypotheſes ad intelligendas Eclipſes, Solis ac Lunæ. PRIMA.

Solem ſemper ſub Ecliptica eſſe linea, non etiam cæteros Planetas.

SECVNDA.

Lunam non habere per ſe lumen, ſed à Sole accipere.

TERTIA.

Terram eſſe longe maiorem Luna.

QVARTA.

Non fieri Eclipſim, niſi ſecundum diametrum.

Quinta

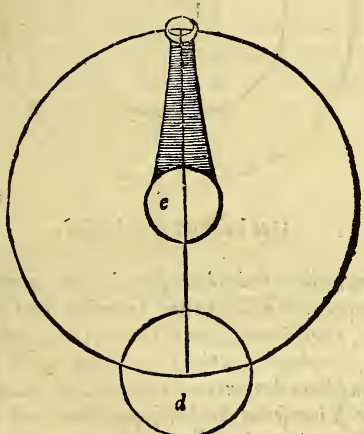
QVINTA.

Lunæ corpus denſum eſſe & minime translucidum.

Eſt igitur Eclipſis ſolis, quando Luna inter terram Solemq́; ſecundum diametrum locatur. Lunæ uero Eclipſis eſt, quando terra inter Solē Lunamq́; ſecundum diametrum ponitur.

a b c d, linea ecliptica. e, terra. b d, diametrus, per centra trium corporum means. d, Sol. b, Luna. umbra, e b.

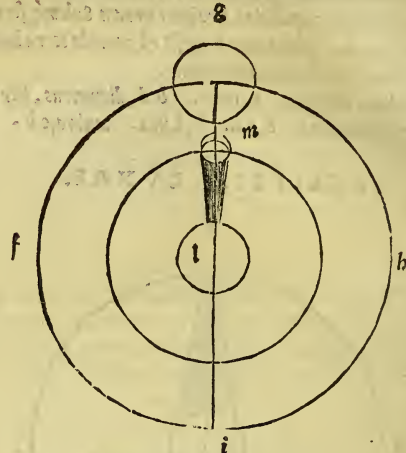
ECLIPSIS LVNAE.

Eclipſis Lunæ poteſt eſſe uniuerſalis, Solis uero minime.

f g h i, Solis ſphæra ſub ecliptica. m, Luna. l terra. umbra, m l.

ECLIPSIS SOLIS

Hæc hactenus de Eclipſibus.

Cæterum Zodiacus in duodecim ſigna diuiditur . quorum ſex ſunt Arctica, ſiue ſeptentrionalia, Sex item Antarctica, ſiue auſtralia. Arctica ſunt hæc, Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo. Auſtralia hæc, Libra, Scorpius, Sagittarius, Capricornus, Aquarius, Piſces.

Coluri in ſphæra, duo ſunt circuli maiores, qui ad angulos rectos & ſphærales ſe interſecant, diuiduntq́; quadranteis zodiaci & æquatoris. Sic dicti, quod Græci κολοῦρα mutila uocant & imperfecta, quē admodū ſunt coluri in cœlo. apparēt enim dimidiati ſupra horizontē.

Colurus ſolſtitiorum, eſt circulus maior per principia Cancri, &

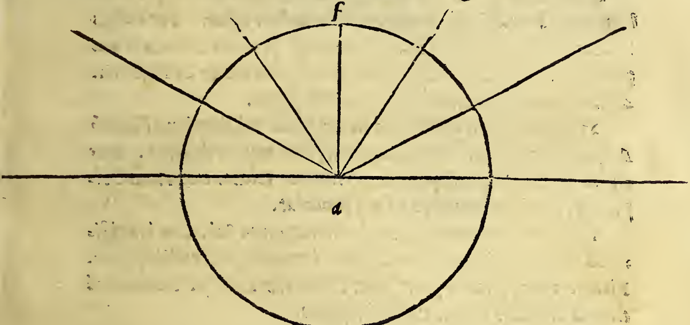
Capricorni

Capricorni, per polos Eclipticæ, pariter & polos mundi tranſiens. Hic & declinationum circulus dicitur.

Colurus æquinoctiorum itidem colurus maior eſt, per principia Arietis & Libræ, pariter ac polos mundi tranſiens.

Meridianus eſt circulus maior, per punctum uerticis et polos mundi tranſiens. Eſt autem punctus uerticis, qui recte ſupra rem ipſam ponitur, uelut in perpendiculo uidemus. Hic etiam zenith uulgo dicitur, ac oppoſitus ei punctus Nadir. Nos non incommode (opinor) punctū pedum appellare poſſumus.

Linea meridiana autem ſic inuenitur: In planum cum Horizonte æque iacentem circulum pinge, ſtilumq; è medio ad perpendiculum erige, qui umbram in circuli planiciem iaciat. Porrò tum conſyderanda eſt aſcendentis ſolis & occidentis umbra à ſtilo facta. Nam ubi ea breuiſsima fuerit, ſcias Meridianum deducendum eſſe à ſtilo in extremum breuiſsimæ umbræ. Exemplum. Sit c oriens, b occidens.

a ſtilus erectus. umbra ab oriente in occidentem iacta maxima, a b, breuior à d, & adhuc breuior a e, breuiſsima aūt a f in ſeptentrionē iacta. Nam ſequentes umbræ in ortum a g, a h, & a c, ita creſcunt ordine, ut priores decreuerūt. Eſt igitur a f linea meridiana.

In horologijs noſtræ ætatis, lingula illa tremula, quæ circumuolui tur, lineam meridianam oſtendit, quanquam non prorſus ad amuſsim. Neque enim eodem meridiano nobiſcum, inuenitur lapis ille, ſed aliquanto magis orientali. Ac eius auriculæ Septentrionem, tinctæ magnete, qui in ijs regionibus reperitur.

Horizon, quem finitorem quoque dicunt, eſt circulus maior, ſuperius hemiſphærium ab inferiore diuidens. Eſtq; is, in quem ſub Dio conſiſtentium, circumducentiumq; oculos, uidetur obtutus deficere, qui & partem cœli uiſam, à non uiſa dirimit. Diuerſarum autem regionũ uarius eſt horizon, & omnium horizontium capitis uertex, polus dicitur. Nam tale punctum omniquaque ab finitore, atq; ipſo horizonte æque diſtat. Hactenus de circulis maioribus.

Arcticus circulus minor eſt, quem polus Zodiaci ad motum primi mobilis, circa polum mundi arcticum deſcribit.

Antarcticus eſt circulus minor, quem alter polus Zodiaci, circa polum mundi antarcticum, ad motum primi mobilis efficit. Per Polum Zodiaci intelligimus punctum ab ecliptica (de qua ante diximus) omni parte æque diſtantem. Eſt itaq; alter ad Arcticum, alter ad Auſtrum. Diſtant autem à polis mundi .24. gradibus fermè.

Tropicus Cancri eſt circulus minor, quem Sol, dum longiſsime ab Aequatore in Boream deflexit, ad motũ primi mobilis deſcribit. Hoc autem fit, dum Sol principium Cancri intrat. Dicitur etiam tunc Solſtitium, quod Sol non ultra ad nos procedat.

Tropicus Capricorni, eſt circulus minor, quem Sol, dum longiſsime ab Aequatore in Auſtrum deflexit ad motum primi mobilis, efficit. Fit autem hoc, cum Sol principium Capricorni attingit. Cæterum id tempus Brumam uocant Latini ſcriptores.

Declinatio Solis eſt, dum ab Aequatore ad Tropicos Sol diſcedit. Arcus uero Coluri interceptus à Tropico & Aequatore, diſtantiam

eius habet

eius habet, quæ eſt.24.graduum fermè. Tantum enim etiã Tropici ab Aequatore diſtant, & poli zodiaci à polis mundi, ut iam dictum eſt.

Aſcenſio declinationi contrario modo intelligitur, dum Sol à Tropicis Aequatori appropinquat, quanquam ſenſibile iudicium dicit Solem aſcendere, dum ad Tropicum Cancri deſcendit: deſcendere uero, dum à Cancro ad Aequatorem cedit, cum potius tamen aſcendat.

DE COMPOSITIONE MATERIALIS SPHAERAE, ATQVE INIBI DE Circulorum Theoria. CAPVT .VII.

SPhæram materialem ſi quis componere uelit, hoc modo agat. Primum Coluros extruat, qui ad angulos rectos ſphæralesq́; ſe interſecent. His, ſi ita uidebitur, axem aptet. Dein Aequatorem cũ ambobus Tropicis, ſed Aequatorem in medio, Tropicos ab Aequatore diſtantes.23.gradibus, &.51.minutis, hoc eſt quod nunc toties diximus 24.gradibus fermè. Sed notandum, primum circulis per quadrantes diuiſis, ipſorum quidem quadrantum omnium eſſe nonagenos gradus. Quare ſecundum eam Theoriam oportet reliqua ſpatia diuidere in circulis. Exempli gratia. Quadrans ita diuiditur, Primo in tres æquas partes. Et hæ deinde rurſus in ternas alias, Denique hæ ſingulæ in denas, atq; ita in quouis quadrante.90.gradus emergunt. His ita habitis, facile eſt reliqua uel demere, uel addere. Nam unica hac diſtantia ſeruata, 24.fermè graduum, ſpacia in ſphæra facile noſcuntur. Tot enim gradibus diſtant Tropici ab Aequatore, atq; Arctici à ſuis polis, & Zodiacus ab altero Tropico ad alterum ita ponitur, ut ecliptica ambos cõtingat, ſcindat autem Aequatorem ſuper Coluro æquinoctiorum, appropinquet uero polis ſuper Coluro ſolſtitiorum. Poſtremo Meridianus & Horizon aptentur ſecundum ipſorum deſcriptionem, & parata eſt ſphæra quantum Geographico negotio uſui eſt.

Integrum eſt res tota, aut rei pars, quæ ſexagenaria diuiſione non

prouenit. Minutum eſt ſexageſima pars integri. Secundum eſt ſexageſima pars Minuti. Tertium, ſexageſima pars Secundi: atq; ita deinceps ſecundum multitudinem unitate creſcentem. Exemplum in circulis. Zodiacus diuiditur in .4. æquas portiones, quos Quadrantes uocamus. Quadrans in tria ſigna, Signum in 30 gradus, Gradus in 60 minuta, Minutum in 60 ſecunda, Secundum in 60 tertia, &c.

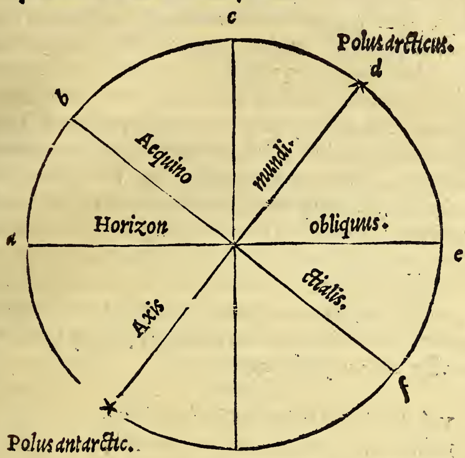
Exemplum in tempore. Dies naturalis in 24 horas diuiditur. Hora in 60 minuta, Minutum in 60 ſecunda, Secundū in 60 tertia. & ſic deinceps. Colligitur ergo quæ minuta præcedũt, eſſe integra: quæ uero ſequuntur, eſſe partes integri.

QVID PER ELEVATIONEM POLI INTELLIGATVR. CA. VIII.

Porrò firmis rationibus demonſtratum eſt ab Aſtrologis, ubicunque locorum homo fuerit, mediū cœli illi ſemper apparere. Hoc autem animaduertendum, in ſingulis regionibus, ſingulos eſſe horizontes. Deniq; illud etiam operæpretium eſt notare, ſi homo ſub æquatore fuerit, illi apparere utrūq; polum in horizonte. Sin ab æquatore ceſſerit polos uerſus, alterū polorum eleuari, alterum deprimi, inuiſibilemq; reddi. Atq; ut res clarior ſit, exemplo hoc demonſtrandū eſt. Cede ab æquatore ſeptentrionē uerſus uno gradu, polus Arcticus uno gradu leuabitur, Antarcticus deprimetur, uerticis punctus, pedumq; itidem uno gradu cedent. Item ſi ab æquatore, ad Tropicum uſq; Cancri iueris, leuatus eſt polus Arcticus 24 gradibus fermè, totidem Antarcticus depreſſus gradibus, tot etiā ceſſit punctus oppoſitus uerticali puncto, ac ſic deinceps, donec ſub ipſum polum conceſſeris. Quatuor itaq; hæc puncta, magnam huic negotio lucem adferunt. quare diligenter conſyderanda ſunt. Colligitur ex his, idem eſſe ſi dicas: polus noſter 50 gradibus leuatur nobis, Siue, polus noſter ab horizonte 50 gradibus diſtat, Siue, zenith noſtrum ab æquatore 50 gradibus abeſt.

Eſt autem

Eſt autem hæc huius rei demonſtratio.

Sit Colurus noſtro Meridiano iunctus, a b f. horizon, a e. zenith eius c. æquator, b f. polus mundi Arcticus, d. erit c e, quarta circuli pars, & b d ſimiliter. Probatio, quia ſunt quadrantes à polis ad ſuos circulos. Sunt autem quadrãtes circulorum maiorum omnes æquales. Porrò c d, cõmunis arcus eſt duorũ quadrantũ c e, et d b. Ipſo igitur dempto, reliqua erũt æqualia, uidelicet b c, diſtantia zenith ab æquatore, & d e eleuatio poli ſupra horizonta. Probatio. Si ab æqualibus æqualia demas, remanentia erunt æqualia.

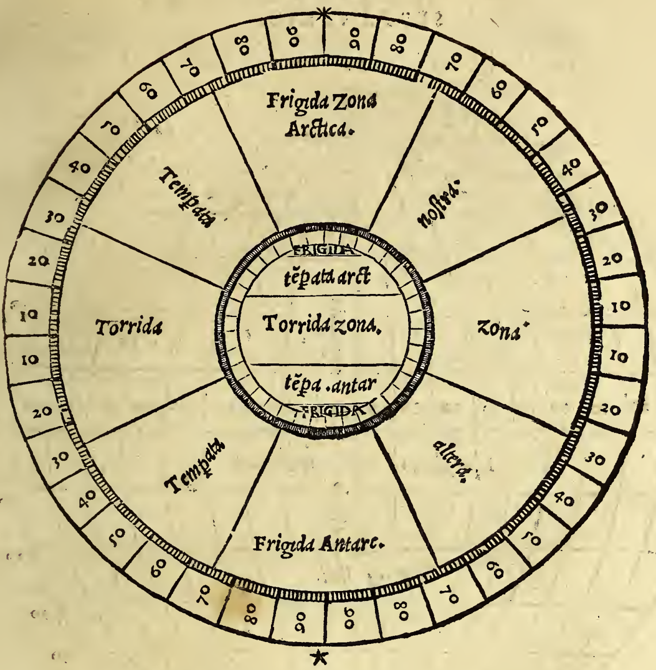
DE QVINQVE ZONIS. CA. IX.

Zona eſt ſpatium de ſuperficie cœli, ac eadem quidem propor tione terræ, inter duos circulos minores comprehenſum. Sunt

autem circuli diuidentes zonas, quatuor, duo Tropici, Arcticus & Antarcticus. Porrò Aequinoctialis non diuidit zonas, ſed unam zonam mediam ſecat, uidelicet Torridam. Neq; uero per zonas circuli intelligendi ſunt iam dicti quatuor, cum zonæ uox ſuperficiei ſphæræ impoſita ſit. Nec ulli circuli in cœlo latitudinem habere intelligantur, uno excepto zodiaco. Nec obſtat, quod circulus etiam ſuperficies eſt. Latitudo enim eius nõ cingere ſphæram, ſed diuidere intelligitur, quanquam circuli peripheria etiam ſuo modo cingit ſphæram. Hic illud notandum, quemadmodum in cœlo æquator eſt, ita etiam in terra, & eodem modo de alijs circulis minoribus. Eſt enim terra, quæ ſubiecta eſt æquinoctiali. Eſt item quæ ſubiecta eſt Tropicis, deniq;, quæ ſubiecta eſt extremis circulis. Atq; ita etiam de zonis intelligendum. Nam ut in cœlo quinq; ſunt zonæ, ita ſua proportione, quinque in terra. Id nemo exquiſitius, nemo paucioribus uerbis, nemo tam docte deſcripſit, atq; Ouidius lib. primo τῶν μεταμορφώσεων.

Vtq; duæ dextra cœlum, totidemq; ſiniſtra
Parte ſecant zonæ, quinta eſt ardentior illis,
Sic onus incluſum numero diſtinxit eodem
Cura dei, totidemq; plagæ tellure premuntur.
Quarum quæ media eſt, non eſt habitabilis æſtu.
Nix tegit alta duas, totidem inter utranq; locauit,
Temperiemq; dedit, mixta cum frigore flamma.

Latitudo zonarum facile habetur, ſi quis ſciat diſtantiam quinque circulorum. Nam .24. fermè gradus totum negotium uerſant.

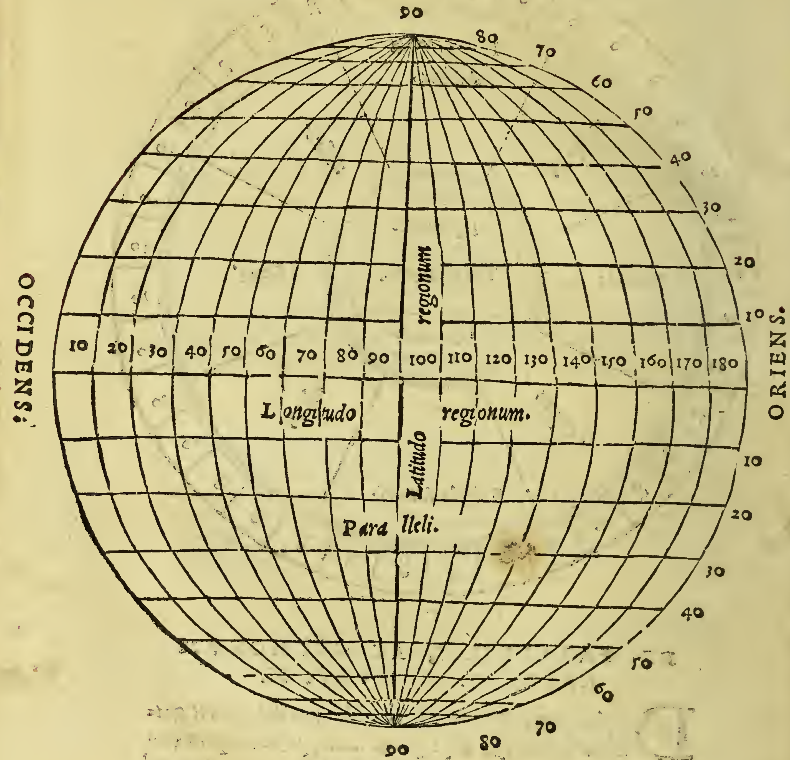

DE PARALLELIS, AC GNOMONVM RATIONE. CAP. X.

Dvplices ſunt in Sphæra paralleli. Alij enim diſtinguunt gradus latitudinum, & illi pinguntur in mappa, nõnunquam qui-

nis grad

SEPTENTRIO.

MERIDIES.

nis gradibus, nonnunquam denis diſtantes, numerãdo ab æquatore po los uerſus. Alij diſtinguunt differentias horarum diei artificialis. Nã quo magis ab æquatore diſceditur, tãto maior uariatio accidit horarũ. Hi autem paralleli non pinguntur in mappulam, uerũ marginibus ad-ponuntur. Intelliguntur tamen per totam terram ab oriẽte in occiden tem. ac de his nunc tractabimus. Vt autem intelligatur qua ratione po-ſiti ſint, hæc prænotanda duximus, Quod longitudo regionum ſumitur ab ortu in occaſum, Latitudo uero à ſeptentrione in auſtrum. Porrò latitudinem diſterminant paralleli, menſurant meridiani. Longitudinẽ uero diſtinguunt meridiani, menſurant paralleli. Cum autem omnes meridiani in polo conueniant, omnes ſibi inuicem ſunt æquales. ſunt e-nim maiores circuli. Paralleli uero, cũ non habeãt ubi concurrãt (quip pe ſic non eſſent paralleli) neceſſum habẽt, ut alius alio ſit maior, omniũ uero maximus æquator. Et ipſi à meridianis inæqualibus arcubus in-terſecantur: quorum arcuum proportio ſciri non poteſt, niſi ex totius circuli proportione ad maximum. Præterea notandum, ſub æqua-tore habitantibus, ſemper eſſe diem nocti æqualem, duodenarum uideli cet horarum. Cuius cauſa eſt, quod horizon eorum omnes parallelos, quos ſol deſcribit, medios ſecat, ad angulos rectos & ſphærales, æqua-lesq; arcus ſupra atq; infra horizonta relinquit. Verum quo magis ab æquatore diſceditur, tanto maiorem eſſe horarũ uariationem, noctisq; & diei. Ergo ubi horarum uariatio eſt ab Aequatoris æqualitate uno quadrante, ibi aliquis nouus parallelus ab oriente in occidentem à Ptole mæo deſcriptus eſt, uſq; in eum, qui per mediũ Hyberniæ, ubi propter ſphæræ præcipitem coartationem, non quadrantibus proceditur, ſed medietatibus, & paulo poſt totis horis. Eſt autem hæc ſubiecta deſcri-ptio ex Ptolemæi libro περὶ τῆς μεγάλης πραγματείας.

ti, & ſex.

Tropicus Cancri.

Amphiſcij ſex.

Aequator.

17	16	48 32 minu.	27 1/2	67 1/2 1/3	188 1/2 1/12	Per Boryſthenis hoſtia.	
16	15 1/2 1/4	46 .51.minu.	25 1/2	63 1/2 1/3 1/12	174 1/6	Per fonteis Iſtri.	VIII.
15	15 1/2	45 .1.minu.	23 1/4	60	155 1/12	Per medium pontum.	
14	15 1/4	43 1/4	20 1/2 1/3	55 1/2 1/3 1/12	144 1/4	Per Maßiliam.	VII.
13	15	40 .56.minu.	18 1/2	52 1/2	127 1/2 1/3	Per Helleſpontum.	
12	14 1/2 1/4	38 1/2 1/12	15 2/3	47 1/3	114 1/2 1/3 1/12	Per Smyrnam.	VI.
11	14 1/2	36	12 1/2 1/3 1/12	43 1/2 1/12	103 1/3	Per Rhodum.	
10	14 1/4	33 .18.minut.	10	39 1/2	93 1/12	Per mediam Phœniceam.	V.
9	14	30 .22.minu.	6 1/2 1/3	35 1/12	83 1/12	Per inferiora Aegypti.	
8	13 1/2 1/4	27 1/5	3 1/2	31 1/2 1/3	74 1/6	Per Ptolemaida Thebaidos.	IIII.
7	13 1/2	23 5/6 .70.ſecū.	0	27 1/2	65 1/2 1/3	Per Syenen.	
6	13 1/4	20 .14.minu.	3 1/2 1/4	22 1/3	58 2/3	Per Napatos.	III.
5	13	16 .27.minu.	7 1/2 1/4	17 1/2 1/4	51	Per Meroën.	
4	12 1/2 1/4	12 1/2	12	13 1/3	44 2/3	Per Adulicum Sinum.	II.
3	12 1/2	8 1/3 1/12	16 1/2 1/3	8 1/2 1/3	37 1/2 1/3 1/5	Per Aualicum Sinum.	
2	12 1/4	4 1/2	21 1/3	4 1/3 1/12	32	Per Taprobanen.	I.
1	12	0	27 1/2	0	27 1/2	Per Mediam Africam.	
Nūe ro parallelorū.	Horæ cum partibus.	Eleuatio Poli, ſiue elongatio parallelorū ab Aequatore.	Aeſtiua,	Aequinoctialis.	Hyberna.	Loca per quæ ſcribuntur Paralleli.	Climata.

Gnomonium umbræ.

Polus Arcticus ✶	39	Medius annus.	90	90			Per mare Glaciale	
Periſcij Septem.	38	Menſes quinq;.	84	75			Per mare Glaciale.	XIX.
	37	Menſes.4.	78 1/3	60 Gradus Tropici ex utraque parte puncti			Per mare Glaciale.	
	36	Menſes.3.	73 1/3	45 maximæ eleuationis ſupra horizonta lati.			Per Pilappos.	XVIII.
	35	Menſes.2.	69 1/2	30			Per mediam Iſlandiam	
	34	Menſis.1.	67 1/2	15			Per Gotthiam.	XVII.
Arcticus.	33	24	66 1/6	Periſcion primus.i.umbras circumducentis.			Per Gotthiam	
Heteroſcij Vigin.	32	23	66				Per Gotthiam	XVI.
	31	22	65 1/2				Per extrema Scythiæ.	
	30	21	64 1/2				Per Scythiam.	XV.
	29	20	63				Per Thylen.	
	28	19 1/2	62				Per Ebudas Inſulas.	XIIII.
	27	19	61				Per Septentrionalia Hyberniæ.	
	26	18 1/2	59 1/2	Hic umbrarum rationes deficiunt.			Per medium Hyberniæ.	XIII.
	25	18	58	40 2/3	96	419 1/2	Per Auſtrales partes Hyberniæ.	
	24	17 1/2 1/4	57	39 1/2	92 1/3 1/12	372 2/3	Per Camolodunum Britanniæ.	XII.
	23	17 1/2	56	37 2/3	88 1/2 1/3	335 1/4	Per mediam Britanniam.	
	22	17 1/4	55	36 1/4	85 1/3	304 1/2	Per Bullæum Britanniæ.	XI.
	21	17	54 .1.minut.	34 1/2 1/3 1/12	82 1/2 1/12	278 1/2 1/4	Per Tanais hoſtia.	
	20	16 1/2 1/4	52. 50 minut.	33 1/4	79 1/12	253 1/6	Per Rheni hoſtia.	X.
	19	16 1/2	51 1/2 1/6	31 1/3 1/12	75 1/2 1/12	229 2/3	Per Agrippinam Coloniam.	
	18	16 1/4	50 1/4	29 1/2 1/3 1/12	71 2/3	210 1/3	Per mediam Meotin.	IX.

In hac figura primus ordo ſignificat numerum parallelorum. Sunt enim.39.in uniuerſum. In ſecundo ordine poſitæ ſunt horæ cum partibus. Deuenitur autem ab.12.horis ad medium annum. Porrò tertius ordo declarat, quot gradibus quiuis parallelus ab æquatore diſtet, donec ad nonageſimum uſq; gradum peruentum fuerit. Deinde ſequũtur tres ordines pro umbrarum in Gnomonibus ratione, quorum primus æſtiuam umbram explicat, Secundus æquinoctialis, Tertius hybernã, uſq; ad.25.parallelum. Nam ultra deficiunt rationes umbrarum, propter propinquitatem nimis anguſtam, ut ait Ptolemæus. Vltimus ordo loca habet in terra habitabili, per quæ paralleli ipſi meãt. Marginibus porrò appoſuimus utrinq;, illic parallelorum nomina ex umbris, hic climatum numerum. Sed de ijs in ſequentibus copioſius diſſeremus. Exempli gratia. Aequinoctialis eſt primus parallelus, qui habet perpetuo.12.horas. Elongatio eius nulla eſt: quippe alij paralleli ab ipſo diſtant. Aeſtiua umbra eſt.27.et ſemis partium, qualiũ Gnomo 60. Aequinoctialis nulla, hyberna totidem quot æſtiua, per mediam aũt Africam deſcribitur æquinoctialis, ut habet noſtra ætate terra habitabilis.

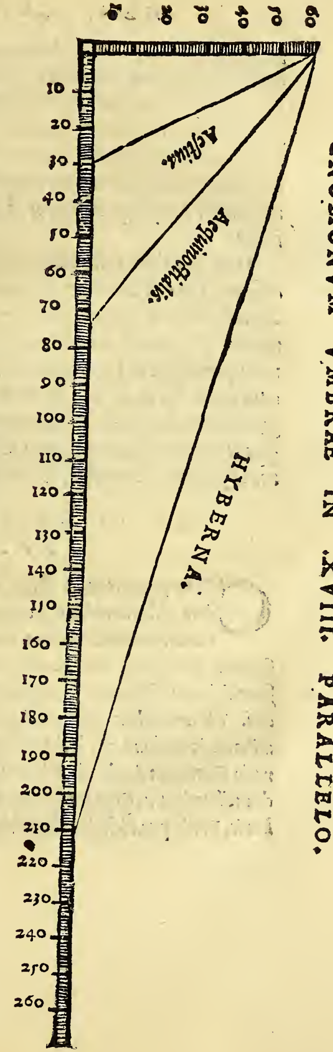
Item ſecundus parallelus.12.habet horas, et quadrantem: diſtat ab æquatore gradibus quatuor & quadrante. Vmbra æſtiua partes habet.21.et trientem. Aequinoctialis partes.4.cum triente & uncia. Hyberna uero triginta duas. Meat autem per Taprobanen inſulam Indici maris. De reliquis parallelis eodem modo conijciendum.

De Gnomonibus autem hoc ſciendum: Erigatur ad perpendiculũ ſtilus in plano, æque cum horizonte iacente, diuidaturq; ſtilus in.60. æquas partes, in quas eaſdem & planum iacens æque ſcindatur, ſed longius multo protendatur, uidelicet ut hyemales umbræ pingi queãt. Tũ ſanè in quauis regione, quas diximus umbras, facile uidebis. Nã æquinoctialis umbra bis in anno inquiri poteſt, æſtiua ſemel, ac hyberna ſemel, uidelicet cum ſol eſt in Tropicis. Deficiunt autem umbrarum rationes in uiceſimoſexto parallelo. Superfluumq; eſt (ait Ptolemæus) uel

horarum

horarum, uel umbrarum quadrantes, in gnomonibus recenſere, ob nimis anguſtam propinqtatem parallelorū. Porrò obiter hic notandum, ꝗ ex umbrarum, quanquam alia ratiōe, triplices ſunt nomīati paralleli. Primi Amphiſcij, id eſt, in utranque partem umbram mittentes. Fit enim bis in anno, ſole ad uerticem aduentante, ut gnomones nullam umbram faciant in meridie. Ac horum quidem umbræ ad Auſtrum declinant, cum Sol circa Cancrum uerſatur: ad Septentrionem autem, cum Sol ad Capricornum deſcendit. Tales certe ſunt omnes inter duos tropicos comprehenſi paralleli: In figura autem noſtra, ſex primi.

Alteri ſunt Heteroſcij, id eſt in alteram duntaxat partem umbram mittentes. Primus eiuſmodi eſt parallelus per Syenen, uidelicet Tropicus Cancri, quanquam is Solem ſupra caput habet, non etiam reliqui Heteroſcij. Heteroſciorum itaque

primus eſt tropicus Cancri, ultimus autem triceſimus ſecundus, nume ro quidem uigeſimusſextus, omnes à tropico Cancri ad circulū arcticū uſq;. Vltimi ſunt Periſcij, id eſt, qui umbram in omnes horizontis partes mittunt in circulum omni die. Horum primus eſt triceſimus tertius parallelus. Quippe in hoc dies .24. horarū eſt. Et totus quidem æſtiuus tropicus ſupra horizonta conſpicitur, alter uero occulitur. Nume ro quidem Periſcij ſunt ſeptem, à circulo arctico omnes ad polum uſque.

Inter circulum arcticum & Polum, propter ſphæræ anguſtiam, differentia parallelorum per .15. augetur gradus, ſed utrinq; ab latere Meridiani intellecti, qui menſes ſingulos efficiunt, donec ſub polum de uentum eſt, ubi dimidiatus annus, eſt dies unus, dimidiatus alter, nox una: quoniā ſex ibi ſigna ſupra horizonta conſiſtunt, ſex infra. Itaq; totus annus illic ex die uno, & nocte una conſlatur. Eſt autem hæc figura dimidiatæ ſphæræ. Nam hemiſphæria eiuſdem rationis ſunt, & quæ in hoc diximus hemiſphærio, in altero prorſus ita habent. Quare res explicata in hoc noſtro, in altero patet.

DE CLIMATVM RATIONE. CAPVT XI.

CLima proprie regio eſt, &, ut Varro ait, quoquo uerſus .60 pedum. Eſt enim octaua pars iugeri. Apud Geographos uero horarum inclinatio dicitur. Definiunt autem hoc pacto: Clima eſt ſpatium terræ, inter duos parallelos comprehenſum, in quo porrectiſſime ab initio Climatis, uſq; ad finem eiuſdem, dimidia hora uariatio eſt diei. Vbi notandum, quotum aliquod clima ab æquatore fuerit, tot ſemihoris, longiſsima eius loci dies, ſuperat diem nocti æqualē. Eſt igitur ratio Climatum dupla ad rationem parallelorum. Nam paralleli quadrantibus diſtant, Climata uero duobus quadrantibus, id eſt, mediatis horis. Et ubi paralleli dimidiatis horis conſtituuntur, ibi Climata integris horis

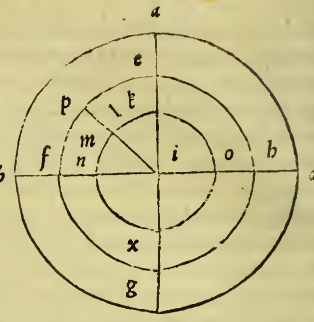
gris horis procedunt, & ſic ſequenter ad finem uſq; parallelorum, ſeruata dupla ratione. Ex figura autem præcedēti parallelorum, facile eſt conijcere omnia accidentia Climatum, ut ſunt horarum differentiæ, poli eleuatio, & umbrarum ratio. Porrò qui noſtra ætate de Climatū ratione ſcripſerunt, præceptionem nobis dederunt, cum ab initio, tum à fine claudicantem: qualis eſt Ioannis à Sacro Buſco, quem authorem de ſphæra uocant. Climata uero haud dubie denominari debent ab ultimo parallelo, ubi media hora diei uariatio eſt. Erunt itaq; Climata .19. his nominibus nominata: Per Aualicum ſinum, per Meroën, per Syenen, per inferiora Aegypti, quod alij διὰ ἀλεξανδρείας: per Rhodum, per Helleſpontum, quod author de ſphæra uocat διὰ ῥώμης: per medium pontum, per Boryſthenis hoſtia, per Agrippinā Coloniam, per Tanais fluuij hoſtia, per mediam maiorem Britāniam, per auſtrales partes Hyberniæ, per ſeptentrionalia Hyberniæ, per Thylen, per extrema Scythiæ, per Gotthiam, per mediam Iſlandiam, per mare Glaciale, & ultimum hinc polum uſq;. Cæterum ut hic deſcripta ſunt Climata hemiſphærij noſtri, ita in altera parte alterius hemiſpærij, eadem ratione conſtitui poſſunt, quemadmodum etiam antea de parallelis diximus.

QVOD TERRAE QVANTITAS HVMANO INGENIO CERTO DEprehendi queat. CAPAT .XII.

AD eam rem hypotheſes ſunt aliquot. Prima. Circuli ad circulum eſſe proportionem. Secunda. Medium cœli nobis ſemper apparere. Tertia. Demiſſos radios à ſole, in terræ differenteis parteis, parallelos eſſe, Quarta. Terram ſe ad totum cœlum habere uelut punctum. Quinta. Aequalium angulorum productas circumferentias, ſimiles eſſe, id eſt, eandem rationem, proportionemq; habere ad circulos ſuos. Eius eſt exemplum ſubſequens.

Nam quem

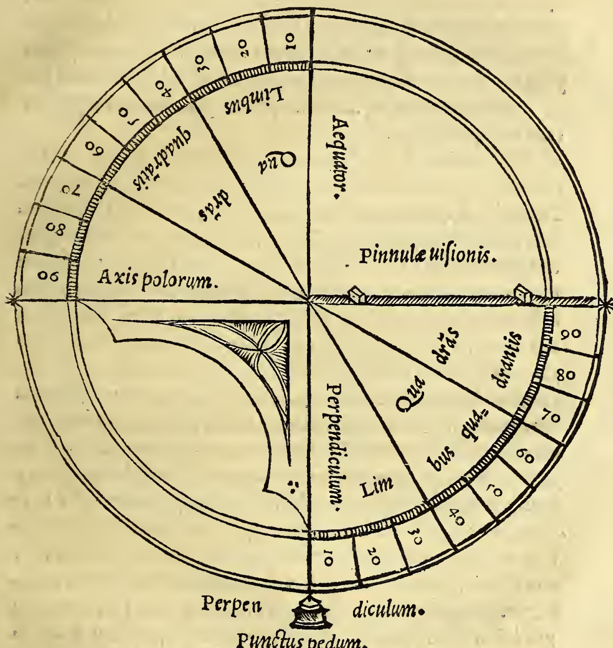
Nam quemadmodũ b a, eſt quadrãs maximi circli a b c d, ita f e eſt quadrãs medij circli e f g h, & n k minimi. Sunt enĩ oẽs ad angulũ a i b. Itẽ ut p e eſt octaua ps medij circuli, ita l k eſt octaua ps minimi circuli. Sunt enĩ ad eundẽ angulũ arcus. Ita quẽadmodũ cœlũ in quatuor æquas ptes diuidimus, ſup centrum

mũdi, nimirum ſua proportione etiã terra in quatuor partes ſcinditur, ut ſupni quadrantes infernis quadrãtibus cõparentur. Et quẽadmodũ quadrãtes in cœlo nonagenis gradibus diuiduntur, ita etiam terræ quadrãtes. Cũ aũt cœlum circũuoluatur, totũ utiq; ſub aſpectũ cadit, atq; ita facile eſt illic quartã portionẽ inuenire, ſecus aũt de terra. Quãdoq dẽ homo diutina pegrinatiõe, ni ſupiora reſpexerit, ſcire nõ poteſt quotam partẽ eius trãſierit, alioq facillimũ erat totius terræ quãtitatẽ, atq; adeo oẽs eius ptes inueſtigare, ideoq; hæc ex ſupioribus uenari oportet. Quã ad rem ſunt Aſtrolabia, atque alia inſtrumẽta multa. Porrò de quadrãte negotiũ facillimũ eſt. id nũc exequemur. Diuide quẽuis circulũ in ptes quatuor, ita ut dimetiẽtes duo ſe in centro ad angulos rectos interſecẽt. Deinde ſemidiametro alteri pinnulas appone, p quas et poli ſtella, uel aliud aſtrũ uideri queat, aut p quas radij ſolares poßint demitti. Ex dictis aũt notũ eſt, ſi per pinnulas uideas polum, eũ dimetientẽ ſignificare axem mũdi: alterũ aũt pinnulis carentẽ, æquatorem. Quod ſi per foramina pinnularum, radios ſolis accipias (quod cõmodißime ſit cũ Sol ſub æquatore decurrit) ille dimetiens tunc ſignificat æquatorem,

alter uero

alter uero axem mundi. Porrò limbus quadrantis diuidendus eſt in nonaginta partes, & ſi uoles, etiam oppoſitus arcus in totidem. Denique fige in centrum perpendiculum, & paratus eſt quadrans, quantum ad hoc negotium attinet. Huius eſt hæc figura.

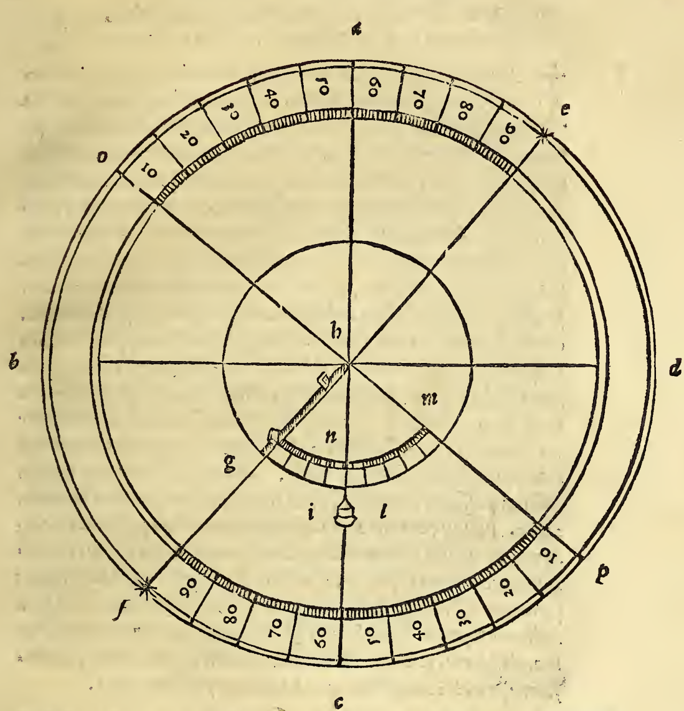

 Cæterum

Cæterum memoria tenendum eſt, quod capite octauo diximus, quatuor puncta cum horizonte cedere, ab Meridie in Septentrionem cedentibus nobis, aut contra, à Septentrione in Meridiem. Sunt aũt hæc. Duo poli, zenith capitis noſtri, atq; punctum ei oppoſitũ. Nam quantum ſuperius nos ab æquatore diſceſſerimus, tantum inferius oppoſitũ punctum idẽtidem cedit, atq; adeo polus alter leuatur, alter deprimitur. Ideoq; hæc quatuor idem ſunt, Diſtantia zenith ab æquatore, diſtantia pũcti oppoſiti ab eodẽ æquatore, eleuatio poli, ac depreßio alterius poli

Eſt item huius negotij alia demonſtratio, quæ tamen etiam ipſa procedit ex capite octauo.

Eſto circulus a b c d, Colurus noſtro Meridiano iunctus. Sed b d horizon. Item e f, axis ac poli mũdi. Porrò æquator ſit diameter o p. Deniq; h g m, quadrans minoris circuli. Et limbus eius, g n m, reſpondens inferiori quadranti in cœlo f c p. Item pinnulæ quadrantis g h. Sed ꝑpendiculũ h i l. Cũ aũt Horizon à nobis ſit inſtitutus b d, erit eius axis a c, in quem perpetuo cadet perpendiculum. Si igitur polum inſpicere quis uolet, cadet g h latus quadrantis minoris circuli, cum axe mundi f e. At h m, cum æquatore o p. Viſo igitur polo, uide quo perpendiculum ceciderit. Id enim in limbo, quem uidemus ita eſſe. 90. partibus diſſectum (quemadmodum prior formula monſtrabat) numerum graduum ab n in m abſcindit; quæ certe portio quadrantis reſpõdet cœli portioni, quæ eſt c p. Tum ita ratiocinandum. Eadem eſt diſtantia zenith ab æquatore in nobis apparenti hemiſphærio, quæ & puncti pedum in inferiore ac nobis abſconſo hemiſphærio. Sed n m reſpondens c p, indicat nobis numerum graduum, quantum punctus pedum ab æquatore diſtat, ergo etiam quantum zenith noſtrum ab æquatore diſtat, indicabit. Porrò cum eadem diſtantia ſit zenith ab æquatore, cum eleuatione poli, ut capite octauo demonſtratum eſt, numerus graduũ in limbo quadrãtis abſciſſus à ꝑpendiculo, uidelicet ab n in m erit nũerus eleuatiõis poli, ac ſic regionũ latitudo à nobis inquiſita eſt.

a
e
o
b
d
h
m
n
g
i
l
p
f
c
10 20 30 40 50 60 70 80 90
90 80 70 60 50 40 30 20 10

DE LATITVDINE TERRAE, CAPVT .XIII.

LAtitudo terræ à Meridie in Septentrionem intelligitur, ſed perquiritur ex ſuperioribus dictis. Quippe ſub æquatore polus in horizonte conſpicitur. Sin autem uerſo itinere ad alterutrum polorum, ab eo uno gradu ceſſerimus, id quod, ut iam diximus, ex inſtrumento facile haberi poteſt, hoc tum ſpatiū metiri oportet, quo menſo, aperte apparebit, quantum terræ ſingulis gradibus reſpondeat. Porrò id inter bina loca, ubicunq; gentiū uoles, inuenire poteris, modo à Meridie in Septentrionem, aut contra, inceſſeris recta ſub meridiano. eum numerum uel milliariorum, uel ſtadiorum inuentum multiplica in .360. gradus. Ita habebis totum ambitum terræ, qui quidem eſt ſecūdum maiorem circulum. Verum quot ſtadia ſingulis gradibus reſpondeant, diuerſum authores tradidere. Ptolemæus enim ſingulis gradibus quingenta ſtadia deputat, quæ ſi multiplicauerimus in .360. gradus, prouenient 180000 ſtadiorū. Rurſus ſi hunc numerū multiplicauerimus per 7. ac ſummam productam per .22. diuiſerimus, emerget ſubito numerus dimetientis, ſtadiorum .57272. ac $\frac{8}{11}$. Quod ſi octona ſtadia ſingulis millibus paſſuum deputabis, fiunt totius ambitus milliaria Romana 22500. Plinius enim lib. 2. cap. 23. ait ſtadium habere paſſus. 125. Itaq; in millenos paſſus uenient octona ſtadia. Eratoſthenes autem, ut idem Plinius penultimo capite lib. 2. author eſt, ſingulis gradibus deputat ſeptingenta ſtadia. In quibus à Ptolemæo ducenis gradibus diſtat. Eratoſthenis ſupputationem ſecutus eſt Strabo & ueterum plæriq;, & author de ſphæra. Ambitus autem totius maioris circuli, authore Eratoſthene, erit. 252000. ſtadiorum. At millium paſſuum. 31500.

DE LONGITVDINE CIVITATVM CA. XIIII.

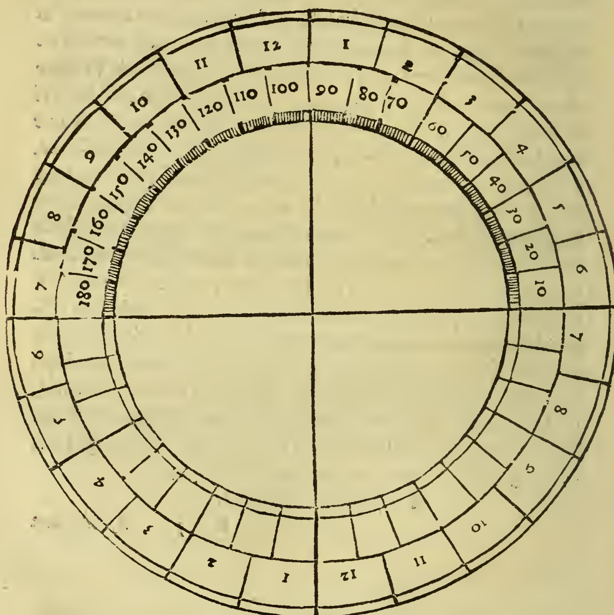
SAnè à Borea in Auſtrum perfacile eſt regionum latitudinem, ut capite præcedente iam docuimus, inuenire, quādoquidem utrinq;

aliquod immobile principium eſt, uidelicet polus. At ab ortu in occaſum non ita facile. quando nullum ibi principium immobile uidetur. Ideoq; notandum, quemadmodum zodiacus in .12. ſigna diuiditur, ita etiam æquinoctialis. Quem eo libentius nominamus, quod zodiaci ſigna inæqualiter oriuntur atq; occidunt. Porrò quini deni gradus æquinoctialis, id eſt, dimidiatum ſignum, ſingulis horis conſcendunt. Triceni uero, id eſt, totum ſignum, binis horis. Sequitur eadem ratione, ut totus æquator intra .24. horas exoriatur, quæ faciunt diem naturalem. Item ſemicirculus intra .12. & ſinguli quadrantes ſenis horis. Vt igitur ciuitatum longitudo inueſtigetur, hoc conſyderandum eſt, quot horis citius Sol oriatur huic, quàm alteri ciuitati. Neceſſum enim eſt, ut quæ magis ad orientem ſunt urbes, etiam citius orientem ſolem habeant, quàm eæ, quæ ad occaſum uergunt. Quod ſi ciuitas aliqua, una hora citius habuerit orientem ſolem quàm altera, haud dubie quinis denis gradibus diſtabunt. Si duabus horis, tricenis. Sin media hora, diſtabũt gradibus ſeptenis ac ſemiſsibus. Verum hæc differentia ortuum, in diuerſis regionibus poteſt accipi, ex uno aliquo, quod eodem tempore, atq; adeo uno momento apparet in diuerſis regionibus. quales ſunt eclipſes Lunæ, quæ uno quidem minuto temporis conſiſtunt. ſed ijs, qui magis orientales ſunt, pluréis horas de horoſcopo abſcindunt. quandoquidem citius habuerunt orientem ſolem, ideoq; citius etiam numerarunt, ut Arbilis Aſſyriæ urbs orientem uerſus, habuit Eclipſim hora quinta, quando Carthago occidentem uerſus hora ſecunda. Tribus ergo horis diſtant, gradibus .45. authore Ptolemæo lib. 1. cap. 4.

Eius ſit typus ſubſequens.

a, Sinarum regio & oriens. c, Fortunatæ inſulæ & occidens. a b c, ſuperius hemiſphærium cognitum. a d c, inferius hemiſphærium Ptolemæo incognitum. b c d, arcus noctis Sinarum. d a b, arcus noctis inſularum Fortunatarum.

b

a c

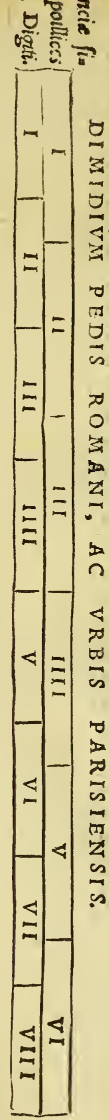
d

De Menſura

DE MENSVRA ET EIVS PARTIbus, atq; inibi de pede Romano. CAP. XV.

MEnſuram omnem, de qua nobis ſermo eſt, finitam eſſe cōſtat: Partes uero eius multæ ſunt, cum apud Latinos, cum apud Græcos. Nobis à minimis incipiendum, ſed breuiter, ut alia. Eſt igitur digitus, qui continet quatuor hordei grana in latum poſita. Palmus minor, quatuor habet digitos, Græce παλαιςὴ, à noſtris tranſuerſa manus. Maior. 12. digitos, quem Græci σπιθαμὴν uocāt, Latini dodrantem. Pes, quatuor palmos minores habet. Cubitus ſiue cubitum, ſeſquipedem. Greſſus, duos pedes & ſemiſſem, Græce βῆμα. Paſſus, quinq; pedes, hoc eſt, duos greſſus. Orgyia, ſex pedes: eſt enim menſura inter manus expanſas, ut uertit ex Suida Budæus, Stadiū, .125. paſſus. Plethrum, centum pedes, quanquam ſæpe pro iugero ca pitur. Diaulos, duo ſtadia. Milliarium nomen habet à mille paßibus: cōtinet autem ſtadia octo. Dolichos, duodecim ſtadia. Schænus, 60. ſtadia. Paraſenga. 30. ſtadia. Stathmos porrò, id eſt, tabellariorum, ſiue ueredariorum diuerſorium, menſurarum maxima, non ita certa tamen, apud quoſdam tamen milliaria. 28. & ſemis continet.

Quando autem de menſuris certatim omnes præcipiunt, qui Mathematica noſtra ætate docēt, pauci uero, quoties quid oculis ſubijciendum eſt, quicquam certi adferre in medium poſſunt, operæpretium uiſum eſt nobis mi ornatißime Ioannes, ſtudioſæ iuuentuti indicare uel unam hic menſuram pictam, pedis inquam Romani, quam quondam cū Luteciæ degerē, à Clariß. uiro, D. Guilielmo Budæo, Galliæ noſtræ maxīo ornamēto, accepi. Nā forte cū ab urbe peſtis nos pelleret, ac ambulare aliquo liberet, cōmodum in mentē uenit, ut illius uillam inuiſerem. Et uidi quidem non abſq; ingenti uoluptate. Demum Baſileæ cū benignitas tua è Francica legatione reuerſa, uellet aliquot menſibus hic frui conſuetudine D. ERASMI Roterodami, ueræ ac Chriſtianæ Theologiæ inſtauratoris, parentisq; noſtri, ac omnium ſtudioſorum, monſtraretq;

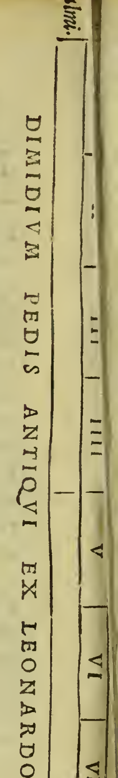

monſtraretq́; mirificum hoc opus ſphæræ, quod Chriſtianiſſimus Galliarum rex FRANCISCVS tibi dono dederat in monimentum amoris mutui. Memini me quoque tum tibi commonſtraſſe, quid muneris ego à Budæo, eiuſdem Illuſtriſſimi Regis ſecretario haberẽ. Erat munus illud tuũ regiũ, eximiũ, ac magnificum, à maximo principe datum: Meum non eiuſmodi, ſed tamen quale decebat doctum, ac eximium uirum dare, ſtudioſum accipere. Certe ut nulla ſit donorũ comparatio, certe animi nobis æſtimandi ſunt. Rex eſt omnium munificentiſſimus, Budæus omniũ humaniſſimus, uterq; munificus, uterq; humanus. Sed ad rem reuertar. Iubebas tum me, ut faber aliquis eundem pararet tibi pedem, quod factum eſt à nobis ſedulo. Atque hic eſt, quo urbs Pariſienſis in operibus publicis utitur. Putatq́; Budæus eam formam à Romanis in Gallias, ut plæraq; alia, ueniſſe. Eam hic oculis ſubijcere placuit, ſed dimidiatam dũtaxat, propter ſpacij anguſtiã.

Porrò cum hæc ſcriberẽ, in manus noſtras uenit alius Ro. pedis typus Leonardi de Portis, Iuriſconſulti Vicentini, uiri apprime eruditi, ac diligentis, quam ait Romæ in hortis Angeli Colocij uiri doctiſſimi extare. Eam quoque formam hic appinximus, ne ſtudioſi hic quicquam deſyderarent.

Pariſienſi pedi fermè conueniunt apud artifices formæ, quibus in operibus publicis utuntur. Superat autem Leonardi pedem plus uncia. Et ipſe Leonardus ingenue fatetur pedum publicorum formas maiores eſſe uncia xvi digitis manus non omnino craſſæ, ut nunc ſunt homines. Ridiculum aũt fortaſſis, quod quidam putant olim maiores fuiſſe homines, quàm ſint noſtra ætate. Vt ut res ſe habeat, ueriſimilius eſt, cũ primum typus hic hominibus placeret, ut menſuræ examen eſſet, electum eſſe hominem eximiæ ſtaturæ, non omnino portentoſæ, nec etiam prorſus uulgaris, à cuius magnifica forma,

magnifica

magnifica mẽſura acciperetur. Et *uidi quorũ pedes excederent hãc formam* Pariſienſem, *ſed in paucis, in plærisq; deficere.* Leonardus *putat à natura hæc inſpicienda: quandoquidem denominatio pedis à natura eſt:* Et *ſiliquas ubiq; eſſe eaſdẽ, & digitos quoq;.* At *ego conijcio poſtea hanc per ſiliquas diuiſionem à doctis adiectam, primum autem pedem uſurpatum ut nunc publice habetur.* Verum *huius negotij inſtitutum nõ eſt, ut hæc exactius proſequamur.* Quod *autem ad negotium noſtrũ attinet, ſciendum in omnibus circulis maioribus, quoquo uerſus trahãtur, omneis gradus æquales eſſe, atq; ſingulis quingena ſtadia reſpondere, authore* Ptolemæo, *ſi codex non fallit.* Nam *authore* Eratoſthene *quem fermè ſequuntur* Geographi, *collatio ſingulorum graduum, eſt ſeptingenorum ſtadiorum.* Neq; *ueri ſimile eſt, ducentorum ſtadiorum differentiam in ſingulis accidiſſe gradibus.* Id *etiã ſupra adnotauimus, cum de latitudine terræ diceremus.* Quapropter *multiplica cœli gradus, qui ſunt.* 360. *in quingenta ſtadia, ſubito emergent maximi cuiuſq; circuli ſtadia.* 180000. *quæ ſi per octo diuidantur, prouenient milliaria italica.* 22500. *In parallelis autem diſcrimen eſt. nam quanto æquinoctiali propinquiores ſunt, tanto maiores arcus habent, ac proinde maiorem collationem in gradibus.* Contra *uero, quanto polo propinquiores, tanto minores arcus habent, & proinde minorem collationem in gradibus.* Hæc *in tabulis* Ptolemæi *ferè marginibus apponitur.*

DE VENTIS. CAPVT XVI.

V*Entus eſt exhalatio calida et ſicca, lateraliter circa terram mota.* Cauſa *efficiens uenti eſt* Sol *& aſtra,* Materia *uero exhalatio, quæ dum in ſublime, partim aſtrorũ ui, partim natura tollitur, obſtaculum inuenit mediam regionem aëris frigidam, & ab ſe pellentem calidum,* Ideoq; *retruditur exhalatio, meatq; in obliquum circa terram.* Vbi *notandum, aërem ſecundum qualitatem, diuidi in tres regiones:* Infimam, *quæ proxime circa nos eſt, plærunq; temperatã,* Me-

F *diam frigidam*

diam frigidam, quam attingunt celſiſsimi montes. Tertiam ſupremam calidam, proximamq́; ſphæræ ignis. In hac poſtrema generantur dracones uolitantes, ſtellæ cadentes, & ſimiles impreſsiones, ut uocãt Phyſici. Quod uero ad loca uentorum attinet, notãdum in quouis horizon

SEPTENTRIO.

te quater-

te quaternas uentorum regiones principales intelligi poſſe, quibus utrinq; binas adpingere oportet. Erunt itaq; tres ab ortu uenti, tres ab occaſu, totidem & à ſeptentrione, & à meridie, quæ denotat hic depicta figura. Socios quidem uentos ab tropicis utrinq; imaginamur, ſicut ab arcticis ex utraq; parte. Poëtæ uero quatuor duntaxat uentos principales nominarũt: ab ortu Eurum, ab occaſu Zephyrum, ab ſeptentrione Boream, & ab meridie Auſtrum. De hac re ſunt hæc Manilij duo carmina.

Aſper ab axe ruit Boreas, fugit Eurus ab ortu.
Auſter amat medium ſolem, Zephyruſq; cadentem.

Eandem rem Naſo lib. 1. Metamor. deſcribẽs, q̃q̃ magis explicato ſermone, atq; adeo ſplendidioribus figuris depinxit.

Eurus ad Auroram, Nabathæaq; regna receßit,
Perſidaq;, & radijs iuga ſubdita matutinis.
Veſper, & occiduo quæ littora ſole tepeſcunt,
Proxima ſunt Zephyro. Scythiam, ſeptemq; triones
Horrifer inuaſit Boreas. Contraria tellus
Nubibus aßiduis, pluuioq; madeſcit ab auſtro.

Venti etiam diuerſarum ſunt conditionũ, ſanißimi Boreas et Subſolanus: peſtiferi Auſter & Chorus: tonitruoſi præ cunctis quidem Boreas, quanquã etiã Circius & Chorus. hi etiam fulminoſi ſunt. Zephyrus pruinas ſoluit & frigus. Contrarij uenti putandi ſunt ſecundũ diametrum horizontis, quemadmodũ Zephyrus Subſolano, & Septẽtrio Auſtro, ut præcedens figura facile indicat. Nomina etiam uentis imponuntur ſæpè contrapoſitis terris, quemadmodum Græci Cæciam dixerunt Helleſpontium, quod ab Helleſponte in Græciã deferretur. Et Horatius Chorũ uocat Iapyga, quẽadmodũ etiam Ptolemæus, q; ab Iapygio Italiæ ꝓmontorio eũtibus in Aegyptũ, flet, ut in Ode. 3. Sic te diua potẽs Cypri. Eadẽ ratione Latini Circiũ uocauere Gallicũ, q; à Gallia ferretur. Porrò nobis docuerũt, ut omni tpe ſciatur unde quis uẽtus flet.

quemadmodum Vitruuius lib.1.negotium non ita magnum,ſi figuram iſtam,quam pinximus,in planum ponas, atq; in eius medio ſtilum erigas, à quo dependeat linum, aut quippiam aliud, quod uento agitari queat. Id unum tamen cura,ut dimetiens ille,cui inſcripti ſunt Notus, & ſeptentrio, lineam meridianam præſentet, quod horoſcopo facile inuenitur.

QVA RATIONE PTOLEMAEVS AC eius ſequaces pinxerint orbem. CAP. XVII.

CVm uellet Ptolemæus longitudinis terræ etiam ponere aliquod immobile principium, Alexandriam patriam ſuam elegit, ad quam omnes omnium ciuitatum differentias in horis referret, uidelicet quantum aliæ ad ortum,quantum aliæ ad occaſum tenderēt. Conſtituit itaq; ad occaſum Meridianū, qui p polos tranſiens, altera dimidiata parte ad orientem uſq; protenditur, totamq; habitabilis terræ longitudinem claudit. Quæ,ut ipſe inuenit, ex duobus quadrātibus conſtat,gradibus autem bis nonaginta,id eſt.180. Verum noſtra ætate alteri quoq; duo quadrantes magna ex parte luſtrati ſunt. Sed notandum omne rotundum dimidiata duntaxat uideri parte. Vt igitur tota habitabilis ſub unum aſpectum ueniret,qui noſtra ætate habitati orbis typum pinxerunt,globi ſuperficiem aperuerunt,uelut chlamyde magis panſa.Videmus autem globum circulis circūdatum,ac primis quidem duobus principalibus meridianis,qui in polo ad circulos rectos, quemadmodum Coluri in ſphæra ſeſe interſecant, ac totam ſuperficiē in quaternos quadrantes diuidunt. Alteris uero parallelis. Ptolemæus igitur duos nobis quadrantes exhibuit ab occidente in orientem. Alteros duos noſtri utrinq; marginibus adiecerūt. Porrò omnes lineæ,quæ à polo in mappa deſcendunt,uocantur Meridiani: quæ uero ab ortu in occaſum, Paralleli dicuntur,eo quod nullo in loco conueniant. Diuiſio omnium frequenter fit gradibus denis,quanquam et quinis fieri poteſt.

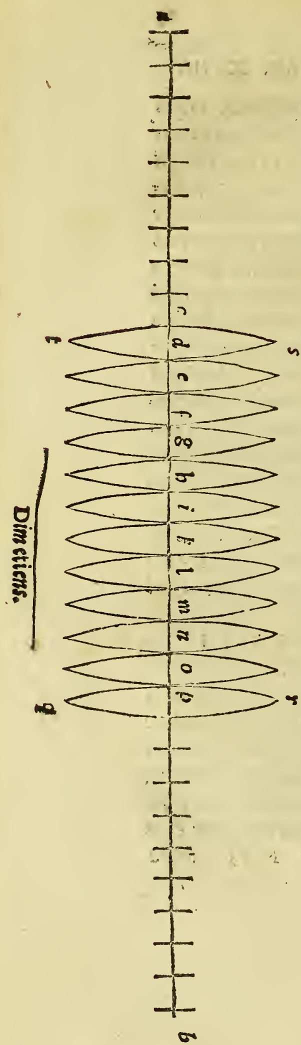
De pictura.

DE PICTVRA GLOBI. CAP. XVIII.

TErram in globum pingere uulgato hoc modo poſſumus. Primū ſanè inquirendi ſunt poli, & hoc uel motu, uel circulo. Circinatio autem potiſsimum ex quadrantibus conſtat. Deinde inueſtigandus eſt Aequator, quem eodem pacto, quo polos, inueſtigare poſſumus, ita ut ab utroq; polo omnibus partibus ſuis æquatiſsime diſtet. Meridianos autem faciemus omneis in polo coëunteis, & in æquatore maxime diſtantes. Diſcernuntur autem frequenter in mappulis denis gradibus, nonnunquam etiam quinis, ut iam dictum eſt. Eorum centrū eſt in æquatoris peripheria inquirēdum. Et paralleli quidem totidem gradibus diſcernuntur, quorum centrum eſt polus. Deinde ponamus alicubi numerum graduum longitudinis terræ. Is autem ad occidentē poſt Hiſpanias incipit, ut conſtituit Ptolemæus. Porrò eum numerum pingere conuenit ad incognita terræ. Sic enim nuſquam impedimēto erit. Latitudinis gradus etiam ad occidētem pingi poſſunt. Et in pingendis terris utile etiam fuerit ab ipſa mox Hiſpania incipere. Ducendi ſunt aūt primū termini littorū trium partiū continentis Europæ, Africæ, atq; Aſiæ. Poſtea uero & fluuij, & montes maiores pingendi, quantū ſpatij iniquitate non excludimur. Inſulæ quoq; & maris ſinus, & ſi quæ alia adijci poſſunt, aut ex mappulis, aut ex tabulis facile haberi poſſunt.

DE INDVCENDA PAPYRO IN GLOBVM. CAP. XIX.

HAbito quadrante cuiuſq; maximi circuli in globo, diuide eū in parteis treis, ut conſuetudo eſt cōmunis ſigna pingentiū. deinde accipe papyrum, quam in planū immobilem ponito, duc in ea quàm longiſsimam lineam, in qua ut minimū. 30. diſcriminato parteis, quales in quadrante globi treis inueniſti. Secta autem ſic tota linea huiuſmodi partibus, ponito circini pedem ad extremum marginem, & al

terum extende pedem in undecimum punctum, ita ut dena trã ſmittas ſpatia, duc ſubinde arcus circulorũ, hemiciclijs minores ex puncto in punctum, deinceps mouendo pedem circini. Porrò in alterum marginem conuerſo circino, conuerſos duc arcus, ac.12.ſectis partibus, habes papyrũ, quã globo inducas. Sunt autem uelut.12.zodiaci ſigna, ſed in æquatore facta, quanquam in his error biſariam accidere poteſt, et quod globi raro uere rotũdi ab artiſicibus parantur, & quod circinus etiam facile cedit. Verum hæc à mediocriter exercitato facile corrigi poſſunt.

Sit linea a b, in triginta æquas diuiſa parteis, quales ſinguli quadrantes æquinoctialis ternas habent. Ponito Circini pedem alterum in b, alterum extende in o, ſic enim dena tranſmittes ſpacia. duc arcum q r,. Deinde ex b promoue circinum uno puncto. ita enim alter pes in n ueniet. Tum rurſus duc arcum, atq; ita deinceps, donec in c deuentum fuerit. Deinde in marginẽ alterũ transfer circinũ, ita ut in a poſito uno pede, in d alterum extendas, atq; illic duc arcum s t, & emerget duodecima pars ſuperficiei quam quærimus c s d t. Deinde ex a promoue uno puncto circinum ut antea in altero margine fecimus. ita enim in e pes alter ueniet. ac deinceps promoue donec ad p deueneris, ac habebis duodecim partes papyri, quam globo apte circumponere poteris, quanquam ſuperne propter ſphæræ coarctationem nonnihil ſuperabit. Sed id corrigere haud magno negotio quis exercitatus poterit.

DE NOMINIBVS GEOGRAPHORVM.

CAPVT .XX.

QVadruplicia ſunt nomina Geographorum. Prima maris, maritimorumq́; locorum. Sunt autem hæc: Mare, Oceanus, Sinus, Fretum, Aeſtus, Euripus, Boſporus, portus, littus, agger, ora, Cherſoneſus, id eſt, peninſula, Iſthmos, Inſula, promontoriũ. Altera nomina generalia, partium terræ ſunt hæc: Continens, terra, territorium, Regio, Regnum, Prouincia, Gentiles, Populus, Plebs, Vrbs, Ciuitas, Oppidum, Emporium, Caſtellum, Vicus, Pagus, Villa, Caſa, Tugurium. Tertia nomina agrorum ſunt hæc: Mons, Vallis, Collis, Cliuus, Rupes, Vertex, Iugum, Cacumen, Conuallis, Fauces, Campus, Ager, Aruum, Pratũ, Paſcua, Sylua, Lucus, Nemus, Saltus, Virgulta, Spinetum, & ſimilia. Quarta, nomina generalia fluuiorum, ſtagnorum & cæterorũ aquoſorum locorum, ſunt hæc: Fons, Riuus, Fluuius ſiue Flumen, Torrens, Fluentum, Gurges, Amnis, Fluctus, Vnda, Ripa, Oſtium, Alueus, Vadum, Lacus, Stagnum, Palus, Lacuna, Ciſterna, Piſcina, Thermæ. Hæc apud Ioannẽ Coclæũ Noricũ amicũ noſtrũ diffuſe ac eleganter deſcripta, paucis attigimus, ne in alieno ope ſudaſſe nos quiſpiam redargueret.

DE DIVISIONE TERRAE CA. XXI.

QVoties fit mẽtio de diuiſione terræ habitabilis, intelligitur hæc ſectio de ſuperficie terræ ſupra aquam extante, quã homines, & reliqua animantia inhabitant. Eius tres ſunt partes, Europa, Africa, & Aſia. Minima eſt Europa, in qua nos ſumus. Caput eius Roma. Media eſt Africa, in qua Carthago, pertinax Romani imperij æmula. Maxĩa aũt eſt Aſia, cuius caput quondã Troia. Porrò hæ tres partes uocantur continens. Nam inſula dicitur uudiq; circundata mari, nec alicui harum adhærens continuata terra. Europa diuiditur ab Aſia mari Aegæo, Propontide, Ponto Euxino, Mæotide palude, Tanai fluuio, & hinc linea, quæ recta à fontibus Tanais ad ſeptentrionẽ porrigitur. Inter mare Aegæũ et Propontidẽ eſt Helleſpõtus, ꝑ quẽ olim tranauit Leander ab Abydo ad Seſtũ, urbes littorales, illã Aſiæ, hanc Euro

hanc Europæ. Inter pontum Euxinum & Propontidem eſt Boſporus Thracius. Inter Mæotim & pontũ Euxinum, Boſporus Cimmerius, ab oppido Cimmerio Tauricæ Cherſoneſi, quod ipſum tamẽ à Cimbris nomen habet, authore Strabone lib. 7. Eadem Europa ab Africa diuiditur, primum freto Herculeo, deinde mari Mediterraneo, quod etiam noſtrum mare omnes ſcriptores uocant. Accipit autem appellationem hoc mare ab uarijs, quas alluit, gentibus. Nam ubi Iberiam, id eſt, Hiſpaniam attingit, uocatur Ibericum. Vbi Baleareis inſulas, Balearicum: Vbi Galliam, Gallicum, poſt Liguſticum ab Liguribus populis: & Tyrrhenũ, & Tuſcum, & Hetruſcum, & Inferum. Item Hadriaticum, ſiue Venetum, ſiue ſuperum, Ionium deinde, & Siculum à Sicilia, & Sardoum à Sardinia, & Africum ab Africa. Ita Libycum, Aegyptiacum, Syriacum, Pamphylicum &c. Africa uero diuiditur ab Aſia mari Indico, mariq; Rubro, qui et ſinus Arabicus dicitur. Deinde linea, quæ ab Heroum ciuitate per Iſthmum, quo Aſia & Africa cõnectuntur, ad noſtrum mare uergit, quamuis plæriq; authores ponant terminos Aſiæ & Africæ Nilum, quos recte reprehendit Ptolemæus lib. 2. cap. 1. Ait enim commodius eſſe, quoties fieri poteſt, mari, quàm flumine continentẽ diuidere. Præterea, ne Aegyptus ſcindatur, ac diſtrahatur, ſi Nilus ſtatuatur terminus.

DE EVROPA ET PARTIBVS eius maioribus. CAP. XXII.

AB Europæ deſcriptione omnes authores inceperunt, tãquam ab ea quæ eſſet notior ac magis culta. Deniq; maxime celebrata, cum ob Macedonum imperium, tum ob Romanorum potentiam. Strabo etiam libro. 3. multas præterea rationes adfert, hanc Ptolemæus libris duobus, uidelicet ſecundo & tertio, deſcripſit, in utroq; regiones denas ſeptenas enumerans. Ita ut in uniuerſum regiones Europæ ſint. 34. tabulæ uero decem. Sunt autem regiones hoc ordine, Hybernia inſu

bernia inſula Britannica, Albion ſimiliter inſula Britannica, Hiſpania EVRO
Bethyca, Hiſpania Luſitania, Hiſpania Taraconenſis, Gallia Aquita- PA.
nica, Gallia Lugdunenſis, Gallia Belgica, Gallia Narbonenſis, Germa
nia magna, Rhætia, Vindelicia, Noricum, Pannonia ſuperior, Panno
nia inferior, Illyris & Dalmatia. Hactenus ex libro ſecundo apud Pto
lemæum, ſequẽte uero libro rurſus. 17. hæ: Italia, Cyrnus, Sardinia, Si
cilia, Sarmatia in Europa, Taurica Cherſoneſus, Iazyges Metanaſtæ,
Dacia, Myſia ſuperior, Myſia inferior, Thracia Cherſoneſus, Mace-
donia, Epirus, Achaia, Peloponeſus, & Creta inſula.

DE REGIONIBVS, QVAE LIBRO ſecundo apud Ptolemæum continentur. Et primum de Inſulis Britannicis. CAPVT .XXIII.

CVm autem in deſcribendo orbe, ingenium ac induſtriam Ptole-
mæi nemo uicerit, operæpretium uiſum eſt nobis illuc iuuentutẽ
uelut ad fontem & perfectum huius negotij artificem dirigere.
Perſtrinximus itaq; regionum generales fines ad illius præſcriptionẽ,
paucula adijcientes rerum uel priſcarum, uel noſtræ ætatis, inſigniũq;
locorum quædam nomina, ut uidelicet tædium iuuentutis alleuaremus.
Porrò nec in artificio ſolum eximius Ptolemæus, ſed in ordine quoq;
admirabilis, ita regiones deinceps texuit, ut à ſiniſtris ad dextera, hoc
eſt, ab occaſu in ortum: deinde à magis ſeptentrionalibus ad auſtralia
pergeret. Ideoq; ab Hybernia inſula maxime ſeptentrionali atq; occi
dentali incepit. Hybernia itaq; inſula à ſeptentrione Hyperboreo allui I.
tur Oceano, ab occaſu occidẽtali, à meridie Verguo, ab ortu Hyberni
co. Hodie dicitur Irlandt. paret aũt Anglorũ regi: homines ſunt agre-
ſtes. In ea fabulantur eſſe D. Patricij purgatorium. De hac miranda
ſcribit Pomponius Mela.

Albion à ſeptentrione habet Oceanum Deucalidonium, ab occaſu II.
Hybernicum & Verguum, à meridie Britannicum, ab ortu Germa-
nicum

nicum. In ea neq; montes ſunt neq; paludes, authore Ptolemæo. Hodie in duo regna diuiſa eſt inſula, Angliæ et Scotiæ: quibus populis nõ admodũ cõuenit. Anglia hodie multis eximijs claret ingenijs, et qđ rarũ eſt, erudito rege HENRICO, eius noĩe octauo, cuius exẽplo non mirum eſt multos ad ſtudia honeſta excitari. Inſula triquetra eſt apud Cæſarẽ et Strabonẽ. De ea copioſe tractat Cæſar lib. 5. de bello Gallico. Inſulæ adiacent his Orchades triginta nũero, et Thyle ſeptentrionis ultima apud ueteres.

DE HISPANIA. CAP. XXIIII.

Continentis prima portio ad occaſum, eſt Hiſpania, quæ à Septentrione Cantabrico, ab occaſu occiduo clauditur Oceano, à meridie freto Herculeo, et mari noſtro, ab ortu Pyrenæis montibus, q Galliam ac Hiſpaniam diſterminãt. Strabo lib. 3. corio bubulo adſimilat. Hæc treis in parteis à Ptolemæo diuiditur, In Bethycam, Luſitaniam, ac Taraconenſem.

III. Bethyca à Bethy fluuio denominata, fines habet à ſeptentriõe Luſitaniã, diuiſam ab ea fluuio Ana: ab occaſu oceanũ occiduũ, à meridie fretũ Herculeũ et mare noſtrũ, ab ortu lineam quæ à Balearea ciuitate ad Anam ducitur. Hæc regio hodie regnum Granatæ dicitur.

IIII. Luſitania à ſeptentrione habet Taraconenſem Hiſpaniã, diuiſam ab ea flumine Durio, ab occaſu oceanũ occiduum, à meridie Anam flumen, ab ortu lineã ab Ana ad Duriũ ductã. Hanc regionẽ aliquãto maiorẽ facit Strabo. Et noſtra quoq; ætas. Portugallia enim uocatur, regnũ nobile, cuius ſolertia factũ eſt, ut ab Hiſpania in Indiã hodie nauigetur. Ciuitas regia in ea eſt Vlyſbona, quam Plinius Olyßipponem uocat.

V. Taraconenſis Hiſpania, penè dupla ad priores, à ſeptentrione oceanũ Cantabricũ, ab occaſu occiduũ habet, Luſitaniã, Bethycamq; : à meridie mare Ibericum ſiue noſtrũ, ab ortu Pyrenæos montes ac Galliã. Hanc ſecat amnis Iberus, à quo olim Romani Hiſpaniã citeriorẽ ac ul

teriorem.

teriorem diuiſerunt. Hæc natio hodie quatuor habet regna, Caſtellæ, Gallicię, Nauarræ, ac Taraconiæ, ab inclyta Scipionum ciuitate. Præclariſsimi in Hiſpania populi Celtiberi, ac eorum urbs Numantia, quæ Romanis decem annis reſtitit, tandem à Scipione inferiore expugnata. Item Saguntum oppidum inſigni clade ſub Hannibale clarũ, & Carthago noua à Scipione ſuperiore expugnata. Porrò Hiſpania Romanis obſtitit plus ducentis annis, ſub Auguſto primum perdomita. Inſulæ duæ adiacent Hiſpaniæ Baleares, maior & minor, quæ hodie etiam inde Maiorica ac Minorica uocantur. Et Gadis in extremo oceano Herculi ſacra. Item Herculis columna in Bethyca, Calpe.

DE GALLIA. CAPVT .XXV.

SEquitur Gallia poſt Pyrenæos montes, inter Hiſpaniam Germaniamq́;, & duo maria, Oceanum & mare noſtrũ ſita. Quam C. Cæſar & ueteres omnes in partes tres diuiſerunt, Aquitaniam, Celticam (quæ proprie Gallia) & Belgicam. Aquitania à Celtis diuiditur Garumna flumine. Celtæ à Belgis flumine Sequana. Denique Belgæ à Germanis flumine Rheno. Hic enim eſt antiquus limes Gallorũ & Germanorum apud omnes authores. Atque hæc diuiſio fuit antiqua. Auguſtus autem Cæſar Aquitanis adiecit quicquid inter Garumnam & Ligerim amnes eſt populorum, tum reliquas Celtas, in Galliam Lugdunenſem & Narbonenſem diuiſit, adiecta Narbonenſi prouincia uetere, quam antea Romani tenuerant, quæq́; hodie adhuc nomen tenet. Hanc diuiſionem poſteriores ſecuti ſunt Geographi, præcipue uero Ptolemæus. Eam nos quoque nunc proſequemur.

Aquitania igitur habet ab occaſu oceanum Aquitanicum, à ſeptentrione & ortu Lugdunenſem Galliam, flumine Ligeri diſcretam, à meridie partim Pyrenæos montes, partim Narbonenſem Galliam. VI.

Lugdunenſis à ſeptentrione oceanum Britannicum ſpectat, ab occaſu partim oceanum, partim Aquitaniam iuxta dictos limites. VII.

Ab ortu Belgicam, diuiſam ab ea flumine Sequana, à meridie Narbonenſem Galliam.

VIII. *Deniq; Belgica à ſeptentrione Britannicum habet oceanum, ab occaſu Lugdunenſem, ab ortu Germaniam magnam, diuiſam ab ea flumine Rheno, à meridie Narbonenſem Galliam.*

IX. *Poſtremo Narbonenſis Gallia, à ſeptentrione Lugdunenſi ac Belgica concluditur, ab occaſu Pyrenæis montibus ac Aquitania, ab ortu alpibus, à meridie mari Gallico. Hic lectorē admonere uolumus, in deſcriptiōe Galliæ, quod ad loca attinet, plus tribuendū C. Cæſari quàm Ptolemæo, Quippe Cæſar regionem peragrauit ac uidit. Fuit enim diligentiſsimus in locis deſcribendis Cæſar. Porrò Ptolemæus id non egit ut omnia priuata loca ad amuſsim pingeret, ſed ut regionum in genere ueram phantaſiam ac formam oculis ſubijceret. Sequani igitur, Rauraci, Heluetij, Leuci, & Lingones, uiciniq; populi, nequaquā Belgis ſunt adſcribendi, ſed Celtis, etiamſi aliter tradidit Ptolemæus. Item Dubis, quem Cæſar Alduaſdubim uocat, Arar & Rhodanus, non ex eiſdem montibus orignem ducunt. Nec Auenticum, aut ciuitas equeſtris, Sequanorū ciuitates ſunt, etiamſi ita exhibuit nobis Ptolemæus, ſed Heluetiorum, ut de Auentico Cornelius Tacitus lib. 17 docet. Hoc idem de ciuitate equeſtri ſatis patet ex ſitu Heluetiorum à Cæſare deſcripto. Gallorum omnium fortiſsimi (ait Cæſar) Belgæ, maximæ famæ Celtæ. Cæſar totam Galliam Decennio ſubegit, ait Strabo. Flumina Gallia habet oportuniſsima in utraq; maria, & noſtrum, & oceanū. Eam Franci, origne Germani, magna ex parte occupauere, præter Belgicæ maritimam oram, et eam qua Rhenū attingit, præterquā Lotoringos, Heluetios, & Allobrogas, qui hodie Sabaudienſes dicuntur. Vrbes habent principalem Lutetiam, olim Parriſiorum oppidum, & Lugdunum nobile emporiū. Belgæ hodie in Picardos, Flandros, Brabantos, Hollandosq; diuiſi ſunt, & quoſdam alios non ignobiles populos. Aquitani Gaſconiæ hodie nomen retinent. Celtæ autem innumera*

nomina

nomina. Ex his multi ſunt, qui Francis parent, ſunt item q̃ nõ parent.

DE GERMANIA. CAPVT XXVI.

GErmania magna ab occaſu Rhenum habet & Gallias, à ſeptentrione Oceanum germanicum, à meridie flumen Danubium, regiones uero Rhætiam, Vindeliciam, Noricum, Pannonias duas, ſuperiorem & inferiorem. Ab ortu Viſtulam flumen, & Carpathum montem. In hac tam uaſta ac magna natione, ex antiqua appellatione quatuor dúntaxat populorum nomina manſere, Saxonum, Phyſiorum, Marcomannorum, & Sueuorum. Et Sueui quidem quondam ad Albim fluuium habitabant, patentiſsima regione, ut patet apud oẽs authores. Cæterum Strabo etiam Sueuorum ad ortum Danubij meminit lib. 4. ad finem, ubi hodie quoque manet nomen. Marcomanni aũt hodie uulgo Merrhenlandi dicuntur. Germaniæ maximus fluuius eſt Albis, ultra quem Romani non habuerunt imperium, ait Strabo li. 7. Maxima ſylua in ea Hercynia eſt, de qua Cæſar lib. 6. elegãtiſsime diſſerit, & quæ hodie nigra ſylua dicitur, eiuſdem caput eſt. Bacenis aũt ſylua longe alia eſt, uidelicet non longe ab Albi fluuio in Sueuis. Multi hodie picéariam uolunt, quæ in Turyngis eſt. Tota hodie natio in multa regna & regulos diuiſa eſt, nõ magno ſuo cõmodo. Vtitur aũt fermè uetere lingua Germania, exceptis Bohemis, ac parte Poloniæ. Vrbes quoque in ea præclariſsimæ, ut urbs Norica in umbilico propè Germaniæ, Ertpfordia in Turyngis, Praga in Bohemis, Vratiſlauia in Sileſijs, Lubecum in Cymbricæ Cherſoneſi Iſthmo, & reliquæ infinitæ. X.

DE RHAETIA, VINDELICIA, NORICO, Pannonijs duabus, Illyri, & Dalmatia. CA. XXVII.

RHætia ab occaſu Heluetijs, à ſeptentrione Danubio & Germania, ab ortu Lyco flumine & Vindelicia, à meridie Alpibus terminatur. Hæc natio nõ prorſus ita habet apud Strabonem, qui eam ad Comum uſq; extendit. Hi origine Thuſci ſunt, ut author eſt Li- XI.

uius libro quinto ab urbe condita. Et lingua Thuſca etiamnum apud Rhætos manet, quanquam non incorrupta, ut idem ait Liuius. Ipſi in tria fœdera ſciſſi ſunt, quanquam non eo omnino tractu, quem pingit Ptolemæus.

XII. Vindelicia ab occaſu Lyco & Rhætia, à Septentrione Danubio et Germania, ab ortu Oeno & Norico, à meridie itē alpibus clauditur. In ea præclariſſima urbs Auguſta Vindelicorum ad Lycum amnem.

XIII. Noricum ab occaſu Oenum flumen & Vindeliciam, à ſeptentriōe Danubium & Germaniam, ab ortu Pannoniam ſuperiorem, à meridie alpes habet. Hæ duæ nationes nunc nomen Bauariæ habent.

XIIII. Pannonia ſuperior ab occaſu Noricum, à ſeptentrione Germaniā & Danubium, ab ortu Pannoniā inferiorē, à meridie Illyrim habet. Hodie Auſtria & Stiria. Porrò in ea præclariſſima urbs Vienna.

XV. Pannonia inferior à ſeptentrione Germaniam & Danubium, ab occaſu Pannoniam ſuperiorem, à meridie Lyburniam ſiue Illyrim, & ab ortu Iazygas Metanaſtas habet. Hæc hodie ſub Vngaris propemodum eſt.

XVI. Illyris, quæ eadem Lyburnia (nam authores hæc duo nomina ferè
XVII. confundunt, Item Dalmatia, quæ magis ad ortum ac meridiem à Ptolemæo non ſingulatim deſcripta, quanquam regionem ſingularē puto) à ſeptentrione habet utranq; Pannoniam, ab occaſu Hyſtriam, ab ortu ſuperiorem Myſiam, à meridie Macedoniam ac mare Hadriaticum. Tota hæc natio Sclauonia hodie uocatur, uulgo wendenlandt.

DE ITALIA, CORSICA, SARDINIA, ET SICILIA. CAPVT .XXVIII.

XVIII. ITalia peninſula ab occaſu Alpiū iugis terminatur, ad Varum uſq; flumen, & Tyrrheno pelago, quod etiam mare Tuſcum & inferū dicitur, à ſeptentrione alteris alpium iugis, quæ Rhætiæ, atque alijs

ſequentibus nationibus imminent, ab ortu Hadriatico mari, quod nũc Venetum uocant, olim à Romanis Superum uocabatur. denique à meridie mari Siculo. Hæc omnium regionum præclariſſima. Caput habet Rhomam, olim gentium dominam, & Tyberim amnem. Vrbes præterea præclariſſimas, Inſubrium Mediolanum, Venetorum Veroniam, & urbem nouam, quæ nunc Italiæ clariſſima eſt, Ligurum Genuam, Thuſcorum Florentiam, Campanorum Capuam, nec longe ab ea liberam quondam Neapolim. Per mediam Italiam mons Apenninus tendit, perinde atq; ſpina per tergum hominis. Eſt in Italia togata Gallia iuxta Padum ingens flumen, ad Rubiconem uſque amnem, ubi uera Italia incipit. Hæc olim Gallia ciſalpina uocabatur, cum altera Gallia, uidelicet noſtra, Tranſalpina, Comata, ac Bracata diceretur. Italiæ forma tibiæ demortui hominis adſimilis eſt.

Cyrnos, quæ & Corſica, inſula, ab occaſu & Septentrione mari Liguſtico, ab ortu Hetruſco clauditur, à meridie mari, q̃d inter ipſam ac Sardiniam iacet. Hæc inſula eſt nunc ſub Genuenſium dominio. Laudatur hodie ex ea uinum. XIX.

Sardinia ab ortu habet Tyrrhenũ pelagus, à meridie Africũ, ab occaſu et ſeptẽtrione Sardoũ. Hæc inſula plantæ hũani pedis adſimilis eſt. XX.

Sicilia inſula triquetra, ab occaſu & ſeptentrione mari Tyrrheno clauditur, à meridie Afro, ab oriente Hadriatico ſiue Ionio. Tria habet promõtoria, unde et Trinacris à Græcis dicta, quorum Pelorus ſeptentrionẽ ac Italiã ſpectat, Pachynus ortũ, Lilybæũ meridiẽ et occaſum. XXI.
Ex Lilybæo qdã naues è Carthagınenſiũ portu egrediẽtes uidere poterat, ut refert Valer. Max. li. 1. nõ ita longe à fine. Itaq; quidam putant Siciliã plus æquo remotã ab Africa in Ptolemæi deſcriptione. Strabo tamẽ li. 17. ait Carthagınẽ diſtare à Lilybæo ſpatio millium ſtadiorũ ac quingentorũ ferè, quæ cũ Ptolemæi nõ oĩno diſcrepat pictura. In hac inſula mons Aetna incendio memorabilis, Syracuſæ urbs, ac Meſſana. Sardinia ac Sicilia hodie ſub ditione Hiſpanorum eſſe dicuntur.

De Sarmatia

DE SARMATIA EVROPAE, TAVRICA Cherſoneſo, Iazygibus Metanaſtis, Dacia, duabus Myſijs, & Thracia. CAPVT .XXIX.

XXII. SArmatia Europæ terminatur à ſeptentrione oceano Sarmatico, ab occaſu Viſtula fluuio & Germania, à meridie Iazygibus Metanaſtis, Dacia, ac Myſia inferiore, ab ortu Sarmatia Aſiatica, fluuio Tanai, Mæotideq; palude. Hæc regio in multas regiones diuiſa eſt, Poloniam, Rhuſsiam, Pruſsiam, Lituanicam, Liuoniam, Moſcouiam, Podoliam, Albam Rhuſsiam, Sarmatiæ maior pars: neque parua Germaniæ portio hodie ſub uictorioſiſsimo principe SIGMVNDO Rege Poloniæ degit.

XXIII. Taurica Cherſoneſus Mæotide palude, Cimmerio Boſporo, ac mari Euxino penè circundatur. Hodie minor Tartaria à quibuſdam.

XXIIII. Iazyges Metanaſtæ terminos habent à ſeptentrione Sarmatiam Europæ, ab occaſu & auſtro Germaniam & Pannoniam inferiorem, ab oriente Daciam, hodie ſeptem caſtra dicuntur, uulgo Sibenburg.

XXV. Dacia terminatur à ſeptentrione Sarmatia Europæ, ab occaſu Iazygibus Metanaſtis, à meridie Myſia ſuperiore et Danubio, ab ortu Myſia inferiore et Danubio. Hanc hodie Transſyluaniam uocant. Eſt autem longe alia ab ea, quam non recte hodie Daciam uocant, cum ſit Dania appellanda, uulgo Dänmarckt, Cimbricæ Cherſoneſi pars.

XXVI. Myſia ſuperior à Septentrione habet Daciam, ab occidente Dalmatiam, à meridie Macedoniam, ab ortu Thraciam. Hæc hodie Seruia dicitur.

XXVII. Myſia inferior ab occaſu habet Daciam, à ſeptentrione Sarmatiā in Europa, ab ortu pontum Euxinum, à meridie Thraciam & Aemū montem. Hic Danubius ſex hoſtijs in pontum Euxinum effunditur. Hodie Valachia & Bulgaria.

XXVIII. Thracia à ſeptentrione habet inferiorem Myſiam, ab occaſu ſuperiorem,

riorem, à meridie mare Aegæum, ab ortu Boſporũ Thracium, ac Propontidem. In hac Conſtantinopolis eſt, olim Byzantium.

Ad Thraciam, & Helleſpontum eſt proprie Cherſoneſus, ubi urbs Seſtus, amore Herûs & Leandri clara. XXIX.

DE MACEDONIA, EPIRO, ACHAIA, Eubœa, Peloponneſo, & Creta inſula. CA. XXX.

MAcedonia limites habet à ſeptentrione Myſiam ſuperiorẽ & Thraciam, ab occaſu Ionium pelagus ſiue Hadriaticũ, à meridie Epeirum atq; Achaiam, ab ortu Aegæũ pelagus. Et natio rebus geſtis, & regum nobilitate præclariſſima, præcipue uero Alexandri Magni. In ea urbes quoque præclariſſimæ, Theſſalonica, Philippi, Demetrias. Montes: Athos, Olympus, Oſſa, Pelios et Othrys. Fluuij: Sperchius, Penẽus, Axius et Strymon. Ptolemæus hanc latiorẽ facit quàm uetuſta deſcriptio habet apud Liuiũ de bello Macedonico. XXX.

Epeirus à ſeptentrione terminatur Macedonia, ab occaſu & meridie mari Ionio ſiue Hadriatico, ab ortu Achaia. Montes in ea Acroceraunia & Pyndus à Theſſalis imminens. Ciuitates, Oricum, Ambracia & Actium. Hæc natio à Romanis maxime uaſtata fuit, nobilis ſuo quõdam Pyrrho rege. Inſulam adiacentẽ habet Corcyram, olim Phæaceam dictam ut putant quidam, nobilem carmine Homeri, & Alcinoo rege, nunc Corfun nominant. Sunt & aliæ adiacentes inſulæ, Ithaca Vlyſsis patria, Cephaleniæ, & Echinades, ac Zacynthus. XXXI.

Achaia ab occaſu habet Epeirum, à ſeptentrione Macedoniam, ab ortu mare Aegæum, à meridie Hadriaticum & Creticum pelagus. In hac ſunt Athenæ diſciplinarum altrix quondam, Delphi in Phocide oraculo Apollinis clari. Montes: Helicon, Parnaſſus, Cythæron, Hymettus. Fluuius, Aſopus. Regiones præclariſſimæ, Aetolia, in qua Calydon: Bœotia, in qua Thebæ: ac Phocis, in qua (ut diximus) Delphi. Item Sunium promontorium. Achaiæ Euboia ingens adiacet inſula, XXXII.

hodie Nigra pont. In ea Chalcis ciuitas clara morte Ariſtotelis. Ea eſt iuxta Euripum è regione Aulidis, portus Bœotiæ.

XXXIII. Peloponneſus limites habet à ſeptentrione Corinthiacum ſinum, Iſthmum, & Creticum pelagus. Ab occaſu atq; meridie Hadriaticum pelagus, ab ortu Creticum mare. Hodie Morea dicitur. Hæc toto orbe peninſula maxime celebrata eſt, propter Mycenarum, Arguorũ, Lacedæmoniorũ, Sicyoniorum, Elienſium, Arcadum, Pyliorũ, & Meſſeniorum imperium. Multæ horum populorum præclariſſimæ urbes, multi principes celebrati, immenſæ res geſtæ, montes quoq; ac fluuij celeberrimi. Ab occaſu Strophadas inſulas habet duas, ab auſtro Cythæra, ab ortu Salamina, & Aeginam maximæ famæ.

XXXIIII. Creta inſula ab occaſu terminatur mari Hadriatico, à ſeptentriõe Cretenſi, à meridie Punico, ab oriente Carpathio. Hæc quoque inſula nulla ſub cœlo magis celebrata, centum olim habebat oppida. Ideoq; ab Homero ἑκατόμπολις dicta, hodie Candia. Itẽ in Aegæo pelago inſulæ ſunt multæ, quædam ab ſitu uocãtur Cyclades, quæ circa Delum in circulo poſitæ ſunt. Reliquæ Sporades dicuntur, quod undique per mare diſperſæ ſint. De his omnibus Plin. lib. 4. ca. 12. copioſiſſime. Hæ omnes nationes, quas hoc capite enumerauimus, ſub Turcorum imperio ſunt.

AFRICA.

DE APHRICA, ET EIVS PARTIbus, ac primum de Mauritanijs duabus, Aphrica minore, ac Numidia. CAPVT .XXXI.

SEquitur deinde Aphrica altera mundi pars, quam Ptolemæus li. quarto tabulis quatuor deſcripſit. Habet autem regiones duodecim, Mauritanias, Tingitanam ac Cæſarienſem, Numidiam nouam, Africam proprie, Cyrenen, Marmaricam, Libyam, Aegyptum

inferiorem, Thebaida, Libyam interiorem, Aethiopiam ſupra Aegyptum, Aethiopiam omnibus his auſtraliorem.

Mauritania Tingitana ab occaſu habet oceanum occidentalem, ad ſeptentrionem fretum Herculeum & Ibericum uſque ad Maluæ fluuij I. hoſtia, ab ortu Mauritaniam Cæſarienſem, à meridie Getuliam & Libyam interiorem. In hac Ptolemæus duos Atlantes conſtituit, maiorē & minorem. Eſt in ea Tingis Cæſarea, & columna Herculis Alyba.

Mauritania Cæſarienſis ab occaſu habet Tingitanam, à ſeptentrione Sardoum pelagus uſque ad Ampſagam fluuium, ab ortu Africam, II. à meridie Libycos montes & Getuliam. In hac Syphacis quondam regia, & Maſæſyliorum regnū, quod poſtea in Maſaniſſæ manus uenit.

Aphricæ latus occidentale, terminatur Mauritania Cæſarienſi, & Ampſaga fluuio: ſeptentrionale, pelago Aphricano: occidentale, Cy III. rene: meridionale, deſertis interioris Libyæ. In hac Carthago eſt, pertinax in perniciem uſque ſuam Rhomani imperij æmula. Eſt Vtica, ubi poſterior Cato ſe occidit. Eſt & Numidia prouincia, quam ſuis quibuſdam, ſed non ita proprijs terminis deſcripſit Ptolemæus. In ea Cirtha regia ciuitas maxima. Multæ ante Aphricam inſulæ ſunt, & duæ Syr IIII. tes, maior & minor, impediti ac ſalebroſi ſinus maris. Hæc tota cum duabus Mauritanijs natio, uocatur hodie Barbaria.

DE CYRENAICA, AC RELIQVIS nationibus Aphricæ. CA. XXXII.

CYrene ab occaſu habet Syrtim magnam ac Aphricam proprie, à ſeptentrione Libycum pelagus, ab ortu Marmaricam, à meridie deſerta Libyæ interioris. Ciuitates inſignes inter cæ- V. teras ſunt, Beronice, Arſinoe, Ptolemaïs, Apollonia ac Cyrene, unde et pentapolis dicta.

Marmaricam Libyā ac Aegyptū Ptolemæus nō adeo accurate diſtinxit, quanq̄ Marmaricā ad Cyrenen ponit, Deinde Libyā, Poſtre- VI. mo Aegyptū ad Aſiā et Sinū Arabicū. Hæ tres etiā natiões ad ſepten VII.

 VIII.

trionem habent Aegyptiacũ pelagus, ad meridiem Aethiopiam ſupra Aegyptum. In Libya hac eſt Hammon oraculo Iouis clara ciuitas. In Aegypto inferiore Alexãdria eſt metropolis, opus Alexandri magni, & regum Ptolemæorũ regia, deniq; noſtri Ptolemæi patria. Hæc Aegyptus Nilo quotannis irrigatur, fluuio totius orbis maximo, qui ſeptẽ hoſtijs in noſtrum mare exoneratur, ac Aegyptum inferiorem in lite-
IX. ræ △ formam ambit. Supra hanc Thebais eſt ad Nili ripas utrinque, ac undique propemodum montibus circundata. In ea multæ ac præclariſſimæ urbes, ut Thebæ centum portis, Homero celebratæ: quæ etiam Διόσπολις. de qua Iuuenalis.

Rari quippe boni, numero ſunt uix totidem, quot
Thebarum portæ, uel diuitis hoſtia Nili.

Ad ſectionem Nili, ubi △ efficit, Babylon eſt: atq; paulo infra Tanis, ubi filij Iſraël priorem captiuitatẽ, de qua in Exodo, paſſi ſunt, ac Moſe duce per rubrum mare ſiue ſinum Arabicum in deſerta Arabiæ deducti, poſtea in terram ſanctam uenerunt.

X. Libya interior terminatur à ſeptentriõe duabus Mauritanijs, Africa atq; Cyrene, ab ortu Aethiopia quæ ſupra Aegyptum eſt, ab occaſu oceano occidentali. Populi in hac celebres Garamantes & Getuli.

XI. Aethiopia quæ ſupra Aegyptum eſt, terminos habet à ſeptentriõe Aegyptũ, Marmaricam, & Libyam: ab occaſu interiorem Libyam, à meridie exteriorem Aethiopiam, ab ortu Arabicum ſinum ſiue mare rubrum. In hac Meroe inſula eſt Nili, in qua diuus Matthæus prædicaſſe Euangeliũ dicitur. Item Trogloditica natio & Aromata.

XII. Aethiopia omnibus his auſtralior, à ſeptentrione habet Libyã interiorẽ et Aethiopiam ſupra Aegyptum, ab occaſu & meridie Ptolemæo incognitam terrã, ab ortu Sinũ Barbaricũ, quæ pars eſt oceani Indici meridionalis. In hac mõtes Lunæ ſunt, ex quibus Nili paludes originẽ trahũt. Extremũ Ptolemæo cognitũ Praſſum eſt promõtoriũ. Verũ noſtra ætate tota hæc portio à Luſitanis inuẽta eſt, ut poſtea exponemus.

ASIA.

DE ASIA TERTIA PARTE MVNDI. CAPVT .XXXIII.

Aſiam magnam Ptolemæus tribus libris deſcripſit, quinto, ſexto & ſeptimo. Prouincias eius facit. 48. quanquam in ultimo catalogo libri octaui apud eundem non uſque adeo clarū eſt, num Pontum ac Bithyniam duas faciat regiones, an Galatiam ac Paphlagoniam, utræq; enim illic binæ, quæ in quinto ſingulæ, nec diſtinctæ. Idē de magna Phrygia et Syria Caua dubitamus. Sunt autē in quinto hæ nationes: Pontus ac Bithynia: Quæ proprie Aſia dicitur: Phrygia magna, Lycia, Galatia, Paphlagonia, Pamphylia, Cappadocia, Armenia minor, Cilicia, Sarmatia Aſiatica, Colchis, Iberia, Albania, Armenia maior, Cyprus inſula, Syria Caua, Phœnice, Palæſtina Iudæa, Arabia petræa, Meſopotamia, Arabia deſerta, Babylonia. In ſexto hæ ſunt nationes: Aſſyria, Suſiana, Media, Perſis, Parthia, Carmania deſerta, Carmania altera, Arabia felix, Hyrcania, Margiana, Bactriana, Sogdiana, Sacæ, Scythia intra Imaū montē, Scythia extra Imaū montem, Serica, Aria, Paropamiſus, Drangiana, Arachoſia, & Gedroſia. In ſeptimo libro ſunt hæ: India intra Gangem fluuium, India extra Gangem, Sinarum regio, & Taprobane Inſula.

DE PONTO AC BITHYNIA, ASIA proprie, Lycia, Galatia, ac Paphlagonia, Pamphylia, Cappadocia, Armenia minore, et Cilicia. CA. XXXIIII.

Ponti ac Bithyniæ termini ſunt ab occaſu Thracius Boſporus & Propontidis pars, á ſeptentrione pontus Euxinus, ab ortu Galatia, à meridie regio quæ proprie Aſia. In ea ſunt urbes præclaræ Chalcedon, Nicea ac Nicomedia.

Quæ proprie Aſia dicitur, habet à ſeptentrione Bithyniam, ab occaſu Propontidem, Helleſpontum, ac Aegæum pelagus, quod ijs in locis Icariũ ac Myrtoum dicitur. à meridie Rhodienſe pelagus, ab ortu Lyciam, Pamphyliã, ac Galatiam. Sed notandũ regionẽ, quæ proprie Aſia dicitur, apud Ptolemæũ cõprehendere Phrygiã magnã ac Cariã. Præterea eſſe in ea Myſias duas, maiorem ac minorem. Phrygias item duas, maiorem & minorem, & hanc qdem dici Troiadem, in qua Iliũ ac Ida mons. Denique in ea eſſe Aeoliam, Ioniam, ac Doridem regiones. Eſt aũt hæc natio abũde apud omnes authores celebrata, urbibus præclariſsimis. Præterea fluminibus ac mõtibus innumeris. Carũ etiã nomen in militia clarum eſt, Lydorum uero in diuitijs. Hæc hodie cum adiacentibus regionibus magna Turcia dicitur.

Lycia terminatur ab occaſu & ſeptentrione regione quæ proprie Aſia dicitur: ab ortu Pamphylia, à meridie mari proprio. In ea Xanthus flumen, ac Patara urbs.

Galatia limites habet ab occaſu Bithyniam & partem Aſiæ proprie, à meridie Pamphyliam, ab ortu Cappadociã, à ſeptentrione pontum Euxinum. In hac Paphlagonia eſt ad pontum Euxinum. Item ciuitas Synope, & extrema Carambis, fluuius Halis, Lydij olim ac Medici imperij diſcrimen. Galatæ à Celtis oriundi ſunt, quos Græci Galatas, Latini Gallos dixerunt. Galatarum linguam ait D. Hieronymus ſuo tempore fuiſſe ſimilem Treuirorum. Ad hos D. Paulus ſcripſit.

Pamphylia terminatur ab occaſu Lycia ac Aſia, à ſeptentrione Galatia, ab ortu Cilicia et Cappadocia, à meridie Pãphylico mari. In hac ſunt Berga et Attalia ciuitates, quarũ mentio eſt in Actis Apoſtolorũ.

Cappadocia terminatur ab occaſu Galatia, à meridie Cilicia, ab ortu Armenia minore, et ſuperne etiam maiore, à ſeptentrione ponto Euxino. In hac flumen eſt Thermodon. Item ciuitates maritimæ duæ, Trapezus & Themiſcyra. Item Amaſeia Strabonis patria.

Armenia minor à ſeptentriõe et occaſu habet Cappadociã, ab ortu

Armeniã maiorẽ,diſtinctã ab ea Euphrate *flumine: à meridie* Ciliciã.

Cilicia *terminatur ab occaſu* Pamphylia,*à ſeptentriõe* Cappadocia *& minore* Armenia,*ab ortu* Ammano *mõte,à meridie mari* Iſsico.*In hac fluuius* Cydnus,*qui* Tharſum *urbẽ præclariſsimã pluit,* D.Pauli *patriã.*Hactenus Cherſoneſi *regiones enumeratæ ſunt, quã minorem* Aſiam *uocamus.*Habet *aũt inſulas circunquaq; adiacentes.*Et Troas *quidem,*Tenedon,*et* Leſbon: Lydia *uero* Chium: Ionia *aũt* Icarũ,*&* Samũ: *Deniq;* Caria Con, Doris Carpathũ, Lycia Rhodum,*omni ætate claram inſulam.*

DE SARMATIA IN ASIA, COLCHIDE, IBERIA, ALBANIA, ET ARMENIA MINORE. CA. XXXV.

SArmatia Aſiatica *terminatur à ſeptentrione terra incognita* Ptolemæo,*ab occaſu* Sarmatia Europæ, Tanai *fluuio,* Mæotide *palude ac* Cimmerio Boſporo: *à meridie* Euxino *mari,* Colchide, Iberia *ac* Albania:*ab ortu* Scythia *intra* Imaũ *montẽ,et mari* Caſpio. *In hac ſunt* Amazones,*mõtes* Hypborei,*&* Caucaſus, Mithridatis *regio,* Alexãdri *columnæ.*Hæc *hodie* Tartaria *dicitur.*Hic *etiã notandũ quas* Ptolemæus *duas nationes facit,eas alios authores* Scythias *nominare.*Ac *de alijs duabus* Scythijs *uel nihil,uel parũ tradidiſſe.* Tametſi *omnes ſeptentrionis populos* Scythas *nominant paſsim.*

Colchis *habet à ſeptentrione* Sarmatiam *in* Aſia, *ab occaſu pontum* Euxinum,*à meridie maiorem* Armeniam,*ab ortu* Iberiam. *In ea* Phaſis *flumen, & urbs* Dioſcurias.*Ex ea* Medea *cum* Iaſone *profugit in* Græciam.

Iberia *undiq; mõtibus ſepta,terminatur à ſeptentrione eadẽ* Sarmatia,*ab occaſu* Colchide,*à meridie maiore* Armenia, *ab ortu* Albania.

Albania *habet à ſeptentrione eandem* Sarmatiam, *ab occaſu* Iberiam,*ab ortu mare* Caſpium *ſiue* Hyrcanum, *à meridie* Armeniam *maiorem.* In *his regionibus cum* Mithridate *rege* Ponti *bellauit*

Pompeius

Pompeius. Aiunt et in ea diuũ Bartholomæũ concionatum uerbũ dei.

Armenia maior terminatur à ſeptentrione Colchide, Iberia ac Albania: ab occaſu minore Armenia ac Euphrate, parte etiam Cappadociæ: ab oriente mari Caſpio & Media, à meridie Meſopotamia atque Aſſyria. In montibus Armeniæ poſt diluuium arca Noe conſediſſe dicitur Gene. ca. 8. Quidam etiam addunt in Gordiæis montibus. Euphrates in ea oritur, & Araxes, & Tigris, fluuij celeberrimi.

DE CYPRO INSVLA, SYRIA, ATque eius partibus, Phœnice, Caua Syria, Palæſtina Iudæa, Arabia petræa, Meſopotamia, Arabia deſerta, ac Babylonia. CAPVT XXXVI.

Cyprus inſula ab occaſu pelagus habet Pamphylicum, à meridie mare Aegyptiacum, ab ortu Syriacum, à ſeptentrione Ciliciũ. Hæc inſula Veneri quondam ſacra fuit. Habet urbes Paphos duas, ueterem ac nouam, & Salamina.

Syria terminatur à ſeptentrione Armenijs, ab occaſu Syriaco pelago, à meridie Iudæa Palæſtina, ab ortu Arabia deſerta, Meſopotamia ac flumine Euphrate. Natio mire celebrata in Iudæorũ ſcriptis. Sub ea Phœnice comprehenditur, & Syria Caua ſiue Cœle, quam nõ recte uocant Curuam. Antiochiam habet ad Orontem fluuium, nominatiſſimam urbem in Actis Apoſtolicis. Item Tyrum ac Sydonem, Seleuciam, Damaſcum. Montes: Carmelum, Libanum & Antilibanum.

Palæſtina Iudæa pars Syriæ, habet à ſeptentrione Phœniceam, ab oriente atq; meridie Petræam Arabiam, ab occaſu Syriacum pelagus. In hac Hieroſolyma, Cæſaria Stratonis, Ioppe nunc Iapheth. Multæ item aliæ in ſacris literis nominatæ urbes. Ipſa etiam Samariam complectitur ac Galilæam. In ea Iordanis fluuius, qui Geneſar lacũ effundit. Ptolemæus etiam Tiberiadis addit lacum, qui neq; apud Plinium, neq; apud Strabonem habetur, ſed Tiberias oppidum ad Geneſaritidem lacum leg

cum legitur apud Plinium: deniq; in Aſphaltida labitur, quod mare mortuum uocant. In ea eſt terra, quam Sanctam uocant ſacræ literæ, diuiſa in duodecim tribus Iſraël. Cuius lõgitudo eſt à Dan ad Berſaben, latitudo ab Ioppe ad mõtana, quæ undiq; Iordani ĩminẽt ab Arabibus.

Arabia Petræa terminatur ab occaſu Aegypto, à ſeptentrione paleſtina Iudæa, à meridie interiore ſinu Arabico, ab ortu Arabia felice ac deſerta. In hac Petra eſt metropolis. Hæc olim Nabatæa dicebatur. Per huius partem filij Iſraël ex Aegypto in terram ſanctam uenerũt.

Meſopotamia finitur à ſeptentrione Armenia maiore, ab occaſu Euphrate fluuio ac Syria, ab ortu Aſſyria per amnem Tigrim, à meridie partim Arabia deſerta, partim Babylonia per Euphratem flumẽ. Hæc regio, quod inter duos fluuios Tigrim ac Euphratem media ſit, Meſopotamia dicta eſt. Moſes Geneſeos cap. xi. uocat illam Aran. In ea urbs Carræ, cede M. Craßi nobilis, ab Hebræorum hiſtoricis maxime celebrata. Item Edeſſa Abgari regis ciuitas, cuius mentionem facit Euſebius lib. 1. cap. 15.

Arabia deſerta habet à ſeptentrione Meſopotamiam, ab ortu Babyloniam, à meridie felicẽ Arabiam, ab occaſu Syriã ac Arabiã petræã.

Babylonia terminatur à Septentrione Meſopotamia, ab occaſu Arabia deſerta, ab ortu Suſiana, à meridie ſinu Perſico. In hac Chaldæa regio eſt, cuius urbs Vrchoa, quæ apud Ptolemæum Orchoa legitur, patria Abrahæ Geneſeos cap. xi. In regione Babylonia, urbs eſt ipſa Babylon, opere, ac magnificẽtia inter ſeptem orbis ſpectacula.

DE ASSYRIA, SVSIANA, MEDIA, *Parthia, Hyrcania, Arabia felice, ac duabus Carmanijs.* CAPVT .XXXVII.

Aſſyria finitur à ſeptentrione Armenia maiore, ab occaſu Meſopotamia & Tigri flumine, à meridie Suſiana, ab oriente Media. Horum imperium & antiquißimum erat, & maximum.

In hac eſt Ninus urbs ædificata à Nino Beli filio.

Media terminatur à ſeptentrione Hyrcano ſiue Caſpio mari, ab occaſu maiore Armenia & Aſſyria, à meridie Perſide, ab ortu Hyrcania & Parthia. Horum etiam imperium olim magnum fuit, & ab Aſſyrijs tralatum. Porrò regum Perſarum domicilium erat æſtiuo tempore Ecbatanis in Media, Hyberno in Perſide.

Suſiana habet à ſeptentriõe Aſſyriã, ab occaſu Babyloniã, ab ortu Perſidẽ, à meridie perſicũ ſinũ. Huius regiõis metropolis ſunt Suſa.

Perſis terminatur à ſeptentriõe Media, ab occaſu Suſis, ab ortu Carmanijs duabus, à meridie ſinu Perſico. Hi à Medis in ſe & Suſa retulerunt regnum. Quorũ nomen & lingua etiãnum toto oriente clarent.

Parthia ab occaſu habet Medos, à ſeptentrione Hyrcaniã, ab ortu Ariam, à meridie deſertam Carmaniam. Hi omnium orientaliũ maxĩe Romanorũ imperiũ, cum potiſſimũ florerent Romani, retuderunt.

Arabia felix à ſeptentrione habet Petræam atq; deſertam Arabias, ab occaſu ſinum Arabicum, à meridie mare rubrum, ab ortu ſinũ Perſicum & mare rubrum. In hac Saba eſt, & noſtra ætate Mecha, domicilium Machumeti.

Hyrcania terminatur à ſeptentrione Hyrcano pelago, ab occaſu Media, à meridie Parthia, ab ortu Margiana, ferax natio Tigridum, Vnde illud Vergilij Aene. 4. Hycanæq; admorũt ubera Tigres.

Deſerta Carmania habet ab occaſu Perſidem, à ſeptentrione Parthiam, ab ortu Ariam, à meridie alteram Carmaniam.

Carmania altera terminatur à ſeptentrione Carmania deſerta, ab ortu Gedroſia, ab occaſu Perſide & Sinu Perſico, à meridie Indico pelago. Hæ duæ nationes nihil memoratu dignum habent.

DE MARGIANA, BACTRIANA, SOgdiana, Sacis, duabus Scythijs, ac Serica. CA. XXXVIII.

MArgiana habet ab occaſu Hyrcaniã, à ſeptentrione Scythiã intra Imaum montem, à meridie Ariam, ab ortu Bactrianã.

In ea Maſſagetæ ſunt, & Tapuri populi.

Bactriana terminos habet ab occaſu Margianam, à ſeptentrione et ortu Sogdianam diuiſam ab ea Oxo amne, à meridie Ariam & Paropamiſadas. In ea Bactra ſunt eius regionis metropolis.

Sogdiana terminatur ab occaſu et ſeptentrione Scythia intra Imaū montem, ab ortu Sacis, à meridie Bactriana & India. Hactenus Alexander magnus exercitum duxit. Sunt autem duæ Alexandriæ in ea Oxiana ac ultima.

Sacæ terminātur ab occaſu Sogdiana, à ſeptentrione Scythia intra Imaum montem, ab ortu Scythia extra Imaum mōtem, à meridie India intra Gangem. Regio Nomadum eſt: ciuitates enim non habent, nemora autem & ſpeluncas inhabitant, ait Ptolemæus.

Scythia intra Imaum montem ab occaſu habet Aſiaticam Sarmatiam, à ſeptentrione terram Ptolemæo incognitā, ab ortu Imaum montem, à meridie Sacas, Sogdianos, & Margianam.

Scythia extra Imaum montem terminatur ab occaſu Scythia altera & Sacis, à Septentrione terra incognita Ptolemæo, ab ortu Serica, à meridie parte Indiæ extra Gangem. Sanè ante admonuimus de his duabus Scythijs apud ueteres raram eſſe mentionem.

Serica terminatur ab occaſu Scythia quæ extra Imaū eſt, à ſeptentrione atq; ortu terra incognita Ptolemæo, à meridie India extra Gangem & Sinis. In hac Iſſedones ſunt, ac Sera metropolis.

DE ARIA, PAROPAMISADIS, DRANgiana, Arachoſia, Gedroſia, duabus Indijs, Sinarum regione, & Taprobana inſula. CA. XXXIX

Sequuntur nationes ab Macedonibus, duce Alexandro Philippi filio, luſtratæ, alioqui non uſq; adeo celebres.

Aria à Septentrione habet Margianā ac Bactra, ab occaſu Parthiā ac Carmaniā deſertā, à meridie Drāgianā, ab ortu Paropami

ſadas. In ea eſt Alexandria ab ipſo Alexandro ædificata.

Paropamiſadæ ab occaſu habent Ariam, à ſeptentrione Bactra, ab ortu Indiam cis Gangem, à meridie Arachoſiam. Nomē habent à monte Paropamiſo, qui ipſis imminet à ſeptentrione.

Drangiana ab occaſu habet Carmaniam deſertam, à ſeptentrione Ariam, ab ortu Arachoſiam, à meridie Gedroſiam.

Arachoſia terminatur ab occaſu Drangiana, à ſeptentrione Paropamiſadis, ab ortu India cis Gangem, à meridie Gedroſia. In hac quoq; Alexandria eſt.

Gedroſia terminatur ab occaſu Carmania altera, à ſeptentrione Drangiana ac Arachoſia, ab ortu India cis Gangem, à meridie oceano Indico meridionali.

India cis Gangem habet ab occaſu Paropamiſadas, Arachoſiam, & Gedroſiam: à ſeptentrione Imaum montem iuxta ſuperiacētes Sogdianos ac Sacas, ab ortu Gangem fluuium ac alterā trans Gangem Indiā, à meridie Indicū oceanū. In hac Indus maximus eſt fluuius, à quo India nomen habet. Item Nagara, quæ & Dionyſiopolis, & Nyſſa apud authores, non longe ab Arachoſia urbs. Hæc natio ingens eſt, quæ uno nomine nulla maior.

India trans Gangem ab occaſu habet alteram Indiam & Gangem fluuium, ad ſeptentrionem Scythiam & Sericam, ab ortu Sinarum regionem, à meridie Indicum pelagus. In hac eſt aurea Cherſoneſus inter duos ſinus Gangeticum & Magnum.

Sinarum regionem terminat à ſeptentrione Serica, ab ortu atque meridie terra, Ptolemæo incognita, ab occaſu India trans Gangem & magnus ſinus. De hac regione propemodū nihil eſt apud authores.

Taprobane inſula oppoſita Indiæ cis Gangem, maxima omnium apud Ptolemæum, auro, argento, alijsq; metallis abundans, noſtra ætate non omnino eo modo reperta.

De region

DE REGIONIBVS EXTRA PTOlemæum. CAP. XL. & ultimum.

EXTRA PTOLEMAEVM.

QVæ extra Ptolemæi deſcriptionem ſunt regiones, nõ ita certis authoribus traditæ ſunt, nec etiam tanta diligentia ac arte deſcriptæ. Ab occaſu quicquid rerum ultra Hiſpanias ac inſulas fortunatas eſt, totum Ptolemæo incognitum fuit. A' ſeptentrione quicquid ultra ſexageſimum tertium latitudinis gradum, ubi Thyle locatur ultima. A' meridie quicquid ultra decimumſextum gradũ latitudinis Auſtrinæ. Ab ortu quicquid ultra centeſimum octogeſimum gradum, quæ omnia in generali tabula apud Ptolemæum facile eſt conſpicere.

Porrò ad occidentem terra eſt, quam Americam uocant, longitudine octoginta fermè graduum. Duæ inſulæ Spagnolla et Iſabella: quæ quidẽ regiones ſecundum littora ab Hiſpanis luſtratæ ſunt, Columbo Genuenſi, et Americo Veſputio eius nauigationis ducibus. Sunt qui putent tempore Cæſaris Auguſti eam terram fuiſſe notam, atq; Maronẽ lib, 6. Aene. de ea hæc protuliſſe carmina:

Iacet extra ſydera tellus,
Extra anni ſolisq; uias, ubi cœlifer Atlas
Axem humero torquet, ſtellis ardentibus aptum.

Hoc de Aethiopia Maurorum Seruius intellexit. Landinus autẽ nullam Aethiopiam extra zodiacum iacere contendit. Itaque ipſe exponit extra, id eſt, penè extra. Porrò Donatus ſolem pro die, annum pro nocte poſitum ait. Nos rem incertam iudicio lectoris relinquimus.

A' ſeptentrione Iſlandia inſula eſt, Grienland, Pilappenland, Noruegia, Suedia, quæ uere Gothia. Hæc triplex eſt, orientalis, occidentalis, & meridionalis. Gotlandia inſula, Scania inſula, quam hodie Selandiam uocant. At Plinius lib. 4. cap. 14. Scandinauiam uocaſſe uidetur, aut ſaltem uicinam Daniam: ait enim ab incolis nominari alterũ mun

dum, quippe quæ etiamnum incompertæ eſt magnitudinis.

Ad ortum maxima pars Aſiæ poſt centeſimum octogeſimum longitudinis gradum à noſtris Geographis adijcitur. In qua immenſa regna, ingentia flumina, multaq; alia dictu miranda. adpingunt inſulam Zypangri ad extremum orientem, Iauam maiorem & minorem, & quaſdam alias inſulas, non certa tamen deſignatione.

Ad meridiem noſtra ætate Madagaſcar pingitur, in eo loco ubi Ptolemæus Menuthiam inſulam lib. 4. capite ultimo poſuit: præterea maxima portio Africæ ab Hiſpanis luſtrata, itinere illo, quo Calecutium feruntur. Porrò oceanum indicum meridionalem à Praſſo promontorio Aphricæ ad Cattigaram uſque, Sinarum ſtationem, totum incluſum terra, Ptolemæus exiſtimauit, quemadmodū mare Caſpium, quod quidem omnes antiqui Geographi oceani ſeptentrionalis partē putarunt. Sed illud Indicum nunc repertum eſt, non terra incluſum, ſed ab meridionali Oceano eſſe. FINIS.

EPILOGVS.

Habetis hic candidi lectores, meas de habitabili terra lucubrationes, quas utinā tam gratas uobis eſſe ſentiam, quàm ſunt prompto ad publicam ſtudioſorū utilitatem animo compoſitæ. Quod ſi fortunatam hanc editionem uidero, dabo fidelem operam, ut aliquando & limatiores, et locupletiores in publicum emittantur: ac alia item noſtra, quæ ſtudioſis non inutilia fore exiſtimamus. Valete.

BASILEAE, ANNO
M. D. XXVII.

EXCVDEBAT IOANNES FABER EMMEVS IVLIACENSIS.

c
J527
G547d